

JOHN

Te Gongo Gaoi noko kanukanu e John

Ko Jesus te “Haka hegeunga”

¹ Ite hakatu'u sanga, te “Haka hegeunga”. Te “Haka hegeunga” noko manga haka pata kia te 'Aitu. Te “Haka hegeunga” ko te 'Aitu.

² Ko Ia noko manga haka pata kia te 'Aitu ite hakatu'u sanga.

³ Ko ba'i me'a na manga gosigosi ia te Ia, ka poi si'ai ia te Ia, ma he'e tau me'a ina me'a noko gosigosi na gosigosi. ⁴ Te ma'ugi manga ia te Ia, ka te ma'ugi na te maagama o pegea. ⁵ Te maagama nei e kaa ite poo'uinga, ka te poo'uinga noko he'e na'a e ia.

⁶ *Mate hakato'o mai ete 'Aitu te pegea; tena ingoa ko John. ⁷ Koia noko a'u ke 'atigongo 'aabaki i te maagama na, ka ke too kinai a pegea agatu'u ia te Ia. ⁸ Koia he'e te maagama; koia manga a'u ke 'atigongo 'aabaki i te maagama.

⁹ Te maagama maa'ogi e haiga'a te maagama ki ba'i pegea kua a'u ki te kege nei.

¹⁰ Ko Ia noko manga i te kege nei. Masi'igoa ko te kege nei noko manga gosigosi ia te Ia, ka ko te kege nei noko he'e haka'igonga ia te Ia.

¹¹ Ko Ia noko a'u ki na pegea o tena kakai 'anga, ka noko he'e to'o ia te Ia. ¹² Ka ki ba'i pegea

* **1:6** 1.6 Mt 3.1; Mk 1.4; Lk 3.1,2.

na to'o ia te Ia, kina pegea na too kite ingoa o'Ona, na haiga'a kinai e Ia te taganga ke hai ai na tamagiki a te 'Aitu. ¹³ Na tamagiki he'e hai i na noho o pegea, o he'e hai i na maanatu a pegea po na paaunga a na matu'a, kae sosopo mai ia te 'Aitu.

¹⁴ Te “Haka hegeunga” na a'u o hai ai te pegea, o haka pata kia te kitatou. Ko kimatou na hiina'i kitona mamagunga, te mamagunga ote Lau-natasi e Tasi. Noko a'u ia te Tamana, noko honu ia te Ia te 'agoha ma te ma'ine.

¹⁵ Ko John noko manga 'atigongo ia te Ia. Koia noko ngege o haiatu, “Tenei Ia noko 'atigongo goa ai au kia te koutou e mugi mai ia te au. Kae hua'eha o sigi ia te au, iteme'agaa ko au noko mugi o haka haa, ka ko Ia na goa te noho.” ¹⁶ I tona hu'ai 'agoha, ko kitatou kua ga'u haka hanohano e kitatou ngatahi na hakagaoinga mai ia te Ia. ¹⁷ Iteme'agaa na tagangonga noko haiga'a mai ia Moses, ka te hu'ai 'agoha mate maa'ogi noko a'u ia Jesus Christ. ¹⁸ Esi'ai he pegea ina kia te 'Aitu, ka manga ko te 'Aitu te Launatasi e Tasi te manga i te pa'asi o te Tamana, na hai e Ia ia te Ia o na'a.

*Ko John Baptist he'e te 'Agiki Taga'ia
(Matthew 3.1-12; Mark 1.1-8; Luke 3.1-18)*

¹⁹ Tenei te taukimata a John Baptist i te 'aso na haka to'o ai e na Jew o Jerusalem na priest ma na pegea i te hanohano o Levi o boo ke haka anuanu 'aki kia te ia po koia koai. ²⁰ Ka noko he'e huu ai, manga hogahoga hakatino gaoi e ia o kogaa ana to'o, “Koau he'e te 'Agiki Taga'ia.”

21 *Haka anu 'aki giu o hai atu, "'Ai koai ko koe? Ko koe ko Elijah?"

Haka tau a John o hai atu, "Koau e he'e ko Elijah."

Haka anu 'aki giu kigatou o hai atu, "'Ai ko koe te Taauga?"

Haka tau o hai atu, "Si'ai."

22 Ma te hai taha'aki atu kinai kigatou, "Koai okoia ko koe? Hogahoga mai, ka kimatou boo o hogahoga'ia kina pegea e haka to'omai ia te kimatou. Tehea tau gea 'anga ia te koe?"

23 *Haka tau kinai a John i na hakahegeunga a Isaiah te taauga, o hai atu,

"Ko au te ge'o o te launatasi e ngege i te tugatea, 'Haka tinoga'ia ake te aga kia te 'Agiki.' "

24 Na to'ongagongo noko tuku ena Pharisee,

25 noko haka anuanu 'aki kia John o hai atu kinai, "Ka 'eaa a koe e haa gogomi pegea ai ka ko koe he'e te 'Agiki Taga'ia, he'e ko Elijah, he'e te Taauga ma'u?"

26 Mate haka tau a John o hai atu, "Koau e haa gogomi pegea i te bai, kae eiai te pegea manga tu'u uso ia te koutou e he'e na'a e koutou.

27 Ko Ia e mugimai ia te au. E he'e 'aonga te bebeta e au ona taka ba'e."

28 Na hai 'anga nei noko hai i Bethany i tegaa pa'asi i te bai mimigo i Jordan, noko ma haa gogomi pegea ai a John.

Jesus te Punua Sipisipi a te 'Aitu

29 Nimaa i tegaa 'ao, ina a John kia Jesus e a'u kia te ia, ma te haka kite atu a John, "Hiina'i atu

* **1:21** 1.21 a Mal 4.5; b Deut 18.15,18. * **1:23** 1.23 Is 40.3.

ki te punua sipisipi a te 'Aitu, e hai ke sa'u 'aatea na 'oosongo o gago nei. ³⁰ Tenei te pegea e 'atigongo goa ai au o hai atu, 'Eiai te pegea e mugi mai ia te au, ko Ia e hua'eha o sigi ia te au, iteme'agaa ko Ia noko haka tu'u maigaa 'aso 'io mugi au.' ³¹ Ko Ia noko he'e na'a ma'u eau, ka koau na a'u o haa gogomi pegea i te bai, ka kego na'a e Israel ia te Ia."

³² Ma te taukimata ma'u a John o hai atu, "Koau noko ina ki te Spirit noko hinaiho mai te gangi manga noho pete gupe o tu'u kia te Ia. ³³ Ko Ia noko he'e na'a eau, ka te pegea noko tuku mai ia te au kau haa gogomi pegea i te bai, te noko hogahoga mai e Ia kia te au o hai mai, 'Te pegea e hai kego ina kinai koe e iho mai te Spirit o tu'u kinai, tena Ia e hai kego haa gogomi pegea i te Spirit Tapu.' ³⁴ Ka ko au kua ina kia te Ia, ma te 'atigongo atu: Tenei te Hosa o te 'Aitu."

Na pegea noko mataa tata'o ia Jesus

³⁵ Nimaa i tegaa 'ao, ko John ma gua 'ona pegea haka ako noko manga i te kungaa ma'u. ³⁶ Nimaa ina 'atu a John kia Jesus kae a'u o sigi, manga hai atu, "Hiina'i atu, tenaa te punua sipisipi a te 'Aitu!"

³⁷ Te gholoba na haka gongo ai gua pegea haka ako o John kia te ia ma te tata'o ia Jesus.

³⁸ Manga keu hokimai a Jesus o ina kia te kigaaua manga tata'o mugi o hakaanu atu, "Niaa te sasaga e kougua?"

Ma te hai atu a kigaaua, "Rabbi" (e haka gaataki te ako), "ko Koe manga kakai i hea?"

³⁹ Hai atu a Jesus, "Boomai o hiina'i kinai."

Mate boo o hetae kitena kunga kakai o haka pata kinai kigaaua i te ga'aa page o hetae kite ahiahi.

⁴⁰ Ko Andrew, te taina o Simon Peter, te launatasi i gua pegea noko haka gongo ki te gea 'anga a John o tata'o ia Jesus. ⁴¹ Tegaa te hai 'anga noko mataa hai e Andrew, te sasaga ia tena ta'okete ia Simon o 'atigongo kinai, "Kua kite e kimaaua te 'Agiki Taga'ia" (e haka gaataki te Christ). ⁴² Kae kakabe eia ia Peter kia Jesus.

Ina 'atu kinai a Jesus o hai atu, "Ko koe ko Simon, te Hosa o John, ka ko koe e hai ke go ingoa ko Cephas" (E tasi o na noho ma te ingoa Peter*).

Ko Jesus noko ngege ia Philip ma Nathaniel

⁴³ Nimaa i tegaa 'ao, kae tegeu'a a Jesus ke hano ki Galilee. Manga kite ia Philip, o hai atu kinai, "Tata'o mai ia te Au."

⁴⁴ Ko Philip te pegea mai Bethsaida, te manaha ma'u o Andrew ma Peter. ⁴⁵ Kite a Philip ia Nathaniel o hai atu kinai, "Kua kite e kimatou te pegea noko kanukanu ai a Moses i na Tagangonga. Mate taga gongo ma'u ai na taauga: Ko Jesus mai Nazareth, te Hosa o Joseph."

⁴⁶ Ma te hakaanu atu a Nathaniel, "Nazareth! Te kunga na ma 'aonga te sopo mai ai he hai 'anga gaoi?!"

Mate hai atu kinai a Philip, "Manga a'u o ina kinai."

⁴⁷ Nimaa ina 'atu a Jesus kia Nathaniel e a'u kia te Ia, ma te hai atu kinai a Jesus, "Tenei te pegea maa'ogi mai Israel, koia e he'e 'aonga te goi."

* **1:42** 1.42 Peter, e haka gaataki te Ogo Hatu

48 Haka anu atu kinai a Nathaniel, “E kohea na na'a e Koe ia te au?”

Haka tau a Jesus o hai atu kinai, “Ko Au noko ina kia te koe i te gago o te ga'akau e ingoa te 'fig', 'io mugi a Philip o gea kia te koe.”

49 Ma te haka tau a Nathaniel o hai atu, “Rabbi, ko Koe te Hosa o te 'Aitu! Te Hakahua o Israel.”

50 Hai atu a Jesus kia te ia, “Ko koe manga too kia te Au i taku hai atu 'anga, Ko Au noko ina kia te koe i te gago o te ga'akau e ingoa te 'fig', ka ko koe kago ina kini hu'ai hai 'anga go sigi i te hai 'anga nei!” 51 *Hai atu ma'u kia te ia, “Ko Au e gea maa'ogi atu kia te koutou, e hai ke go hiina'i koutou ki te gangi kago luga kae he'aki na ensel o te 'Aitu o boo ki 'agunga ma te boo iho ki te Hosa o Pegea.”

2

Te noohonga noko hai i Kena

1 Nimaa i te togunga 'ao, kae hai te noohonga i Cana, te kunga i Galilee. Te tinana o Jesus noko ma i te kunga na. 2 Ka noko haka pogo 'ia ma'u a Jesus ma ona pegea haka ako ki te haka tahinga ki te noohonga hai ho'ou. 3 Te gholoba na masa ai na bai waeni, ma te hai atu te tinana o Jesus kia te Ia, “Na pegea nei kua he'e tau waeni.”

4 Haka tau atu a Jesus, “Ta'ahine, 'Eaa e ha'abaki ai e koe ia te Au? Ma koi he'e tatae toku 'aso.”

5 Ma te hai atu a te tinana ki na guani, “Hai atu nia go gea ai kia te koutou.”

* 1:51 1.51 Gen 28.12.

⁶ Te kunga noko ma pata ai noko ma tutu'u ai te tokaono hu'ai poati hai i na hatu, te hainga poati noko ta'a hai e na Jew o huhu'i ai ia te kigatou ke ma'a; te launatasi i na poati nei noko ma 'aonga te pipiki ai he katoa haka gua poe katoa haka togu galon i goto.

⁷ Hai atu a Jesus ki na guani, "Utuhaki atu na poatina ini bai." Mate 'utuhaki e kigatou o hohonu ngatahi.

⁸ Kae hai atu Ia kia te kigatou, "Gigingi atu ni me'a o to'o ki te hakahua o te haka tahinga nei."

Ma te konaa na hai e kigatou, ⁹ o binu lobo e te hakahua o te haka tahinga te bai kua hai ai te waeni. Ka noko he'e na'a eia po na me'a mai hea, ka noko manga na'a e na guani noko 'utuhaki e kigatou. Mate ngege ite tangata noko hai uguugu ho'ou, ¹⁰ o hai atu kia te ia, "Ko ba'i pegea e mataa tuha na waeni gaoui to'a, 'io ano mugi na waeni he'e hu'ai gaoui ite gholoba kua pau ba'i pegea o 'eha tegatou bibinu 'anga; ka ko koe kua pipiki na waeni hu'ai gaoui o hetae mai ki te gholoba nei."

¹¹ Tenei te haka 'igonga haka gege ma'ugi noko mataa hai e Jesus i Cana i Galilee, noko haka 'agi ma'u ai tona mamagunga, o too ai ona pegea haka ako kia te Ia. ¹² *Mugi i te hai 'anga nei, kae boo ma te tinana ma ona hai taina ma ona pegea haka ako ki Capernaum o noho 'aki ai ogatou 'ao.

Ko Jesus noko hano ki te Hage Tapu
(*Matthew 21.12-13; Mark 11.15-17; Luke 19.45-46*)

* **2:12** 2.12 Mt 4.13.

13 *Nimaa hitaiaki kite 'aso o te haka tahinga a Jew e mate te 'Passover', hakanekē a Jesus ki Jerusalem. 14 Kite ai Ia ina pegea igoto ite Hage Tapu manga he tau'i'aki agatou buluka ma agatou sipisipi ma agatou gupe. Mate noho'aki kogaa pegea kina kaupea o manga sui mane. 15 Mate hai tena sasau ite potu uka o taa 'agu'agu ngatahi iho ai e Ia ite Hage Tapu, na sipisipi ma na buluka; lube'i e Ia na mane a na pegea sui mane kae 'aka gigingi 'ogatou kaupea. 16 Kae haiatu kina pegea noko tau'i agatou gupe, "To'oatu na me'a nei ki haho. Noka te hai mo'outou he kunga hetau'i'aki ite hage o Tamau."

17 *Ma te maanatu giu na pegea haka ako, ki nia noko kanukanu mai i gaa 'aso o hai ake: "Taku tuubaa i tou hage e bega ai toku uso."

18 Mate boomai na Jew o gegea toto'a kia te ia o haiatu kinai, "Tehea te haka'igonga haka gege ma'ugi e hai ke haka'agi ekoe kia te kimatou, ka kimatou na'a ai'ina kokoe te hakahua ka ke 'aonga te hai e Koe na hai'anga nei?"

19 *Haka tau kinai a Jesus o haiatu, "Tuki atu te Hage Tapu nei, kae 'ati haka hoki e Au i he togunga 'ao."

20 Haka tau 'aki hoki atu na Jew, "'Te Hage Tapu nei noko 'ati ite katoa haka haa tuma'a e ono (46) ghapu, kae ka'ati ekoe ite togunga 'ao?"

21 Ka te Hage Tapu noko gea kinai a Jesus te tino o'ona. 22 Mugi i te ma'ugi hokimai 'anga Ia i tena

* **2:13** 2.13 Ex 12.1-27. * **2:17** 2.17 Ps 69.9. * **2:19** 2.19 Mt 26.61; 27.40; Mk 14.58; 15.29.

mate'anga, maanatu giu ona pegea haka ako kinia noko gea kinai Ia, mate too ai kigatou ki na Kanukanu Tapu, ma na haka hegeunga noko gea ai a Jesus.

²³ Nimaa ite 'aso noko noho ai Ia i Jerusalem ite 'aso noko hai ai te haka tahinga o te Passover, noko 'api pegea noko too kia te Ia, ite noko hiina'i kigatou ki na hu'ai hekau noko hai e Ia.

²⁴ Ka ko Jesus noko he'e sano ki he pegea ia te kigatou, iteme'agaa noko manga na'a ngatahi e Ia ia te kigatou. ²⁵ Noko he'e hai ke hogahoga e he pegea kia te Ia na noho o pegea, iteme'agaa noko manga na'a e Ia, nia manga i na uso o pegea.

3

Ko Jesus ma Nicodemus

¹ Noko iai te pegea ona Pharisee noko ingoa ko Nicodemus, te pegea i na mu'a 'aki ona na Jew.

² Koia noko a'u kia Jesus i te poo o hai atu, "Ako, e na'a e kimatou ko Koe te Ako e a'u mai a te 'Aitu, iteme'agaa e si'ai he pegea 'aonga te hai na hai 'anga haka gege ma'ugi e hai e Koe i te poi he'e haka pata a te 'Aitu kia te ia."

³ Haka tau kinai a Jesus o hakamaahoga atu, "Ko Au e gea maa'ogi atu kia te koe: Kago si'ai he pegea ke go na'a eia te Hakahua 'anga a te 'Aitu i te poi he'e haa haka hoki."

⁴ Haka anu a Nicodemus o hai atu, "E hai ke koha na haa haka hoki he pegea i te tauiku 'anga? Koia ka he'e 'aonga te mene haka hoki ki te tina'e o te tinana ke haa haka hoki!"

⁵ Haka tau kinai a Jesus o hai atu, "Ko Au e gea maa'ogi atu kia te koe: Ka he'e tau pegea hano

ki goto i te Hakahua'anga a te 'Aitu, naakupu kite haka haa i te bai mate Spirit. ⁶ Te tino e haka haa te tino, ka te Spirit e haka haa te Spirit. ⁷ Ko koe e he'e hai ke langalanga i nia e gea kinai au, 'Ko koe e hai ke haa haka hoki.' ⁸ Te oko manga pusi ki te kunga e siahai ke hano kinai. Hakagongo a koe ki tena hahangu'anga, ka ka he'e na'a e koe te kunga e pusi mai ai po te kunga e pusi kinai. Ma konaa na noho ma'u ba'i pegea e haa i te Spirit Tapu."

⁹ Haka anu atu a Nicodemus, "E hai ke kohea o na hai?"

¹⁰ Hai atu a Jesus, "Ko koe te ako o Israel, ka e he'e na'a e koe na hai'anga nei?! ¹¹ Ko Au e gea maa'ogi kia te koe: Ko kimatou e hegeu ki nia e na'a e kimatou, mate he hogahoga'aki e kimatou nia noko hiina'i kinai kimatou. Ka koi he'e tau pegea ia te koutou ke to'o nia manga he'atigongo'aki ai kimatou. ¹² Koutou e he'e too kia te Au i aku 'atigongo'anga kia te koutou i na me'a o gago nei. Ka hai ke go kohea autou too kia te Au, i te poi 'atigongo Au kia te koutou i na me'a o te gangi? ¹³ E he'e tau pegea hano ki te gangi, ka manga te pegea noko hinaiho mai te gangi, te Hosa o Pegea. ¹⁴ *Ka hai ke go noho pe te haka tu'u'anga e Moses te ga'akau noko iai te ngata i te tugatea, e hai ke go konaa o na tau ma'u te Hosa o Pegea. ¹⁵ Ka ko ba'i pegea e too kia te Ia e hai ke go ga'u e kigatou te ma'ugi noho goa.

¹⁶ "Ite me'agaa te 'Aitu noko hu'ai ma'ine ki gago nei, o haiga'a mai tena Hosa e tasi, ke nimaa too he pegea kia te Ia, koia kago he'e

* **3:14** 3.14 Num 21.9.

mate, ka e hai ke go ga'u eia te ma'ugi noho goa. ¹⁷ Iteme'agaa te 'Aitu noko he'e haka to'o mai e Ia tena Hosa ki gago nei ke hai songo e Ia ia pegea, ka noko a'u ke haka maa'ugi a pegea ia te Ia. ¹⁸ Koai e too kia te Ia, koia he'e hai songo 'ia. Ka koai e he'e too kinai, koia kua 'oti i te noho i te hai maase'i 'ia, iteme'agaa, koia e he'e too ki te ingoa o te Hosa e tasi o te 'Aitu. ¹⁹ E hai ke konei na noho tena haka aba sanga: Te maagama na 'oti i te a'u kite kege nei, ka ko pegea noko maa'ine kite poo'uinga o sigi i te maagama, iteme'agaa 'agaatou hekau noko songo toto'a. ²⁰ Koai manga hai hai 'anga songo, e he'e siahai ki te maagama o he'e a'u ki te maagama, iteme'agaa e matakua ana hai hai 'anga songo 'anga ka hiina'i kinai. ²¹ Ka koai e noho i te maa'ogi, e a'u kite maagama, ka ke hiina'i gaioi kinai, nia kua hai e ia na hai ia te 'Aitu."

Ko Jesus ma John

²² Mugi i na hai 'anga nei, kae boo a Jesus ma ona pegea haka ako kite kunga henua i Judea o haka pata ai Ia kia te kigatou, ma te haagogomi pegea. ²³ Kae haagogomi pegea ma'u a John i Aenon e hitaiaki atu ki Salim, iteme'agaa noko 'eha bai i te kungaa, ka ko pegea noko ma boo mai o haagogomi eia. ²⁴ *(Te hai 'anga nei noko hai ka ko John noko manga koi he'e tuku ki te kunga o te kagohia.)

²⁵ Ka noko haka tu'u te he taunga he titingi 'aki i na pegea haka ako o John ma na Jew i na noho o na hai 'anga ke huhu'i ke ma'a. ²⁶ Ko kigatou

* **3:24** 3.24 Mt 14.3; Mk 6.17; Lk 3.19,20.

noko boo kia John o haiatu kinai, “Ako, te pegea noko haka pata kia te koe itegaa pa'asi i Jordan, te pegea noko 'atigongo ai koe? Manga haa gogomi pegea i te gholoba nei, kua ase kinai ba'i pegea!”

²⁷ Ko John noko konei ana hakatau ki te gongo nei, “Te pegea ka manga ga'u eia nia e haiga'a kia te ia mai te gangi. ²⁸ *Ko koutou ma'u manga 'aonga te hogahoga e koutou taku haiatu 'anga: 'Ko au he'e te 'Agiki Taga'ia, ka ko au noko mataa haka to'o mai ia te Ia.’ ²⁹ Te tangata e hai ke hai uguugu, te pegea o te hahine e hai ke hai matu'a, ka te hemasi'inga a te tangata nei manga pali mate hakagongo kia te ia, o manga magaohie to'a i te hakagongo 'anga ki te ge'o o te tangata hai uguugu. Te magaohie 'anga na ta'aku, ka kua tatae ki tena 'otinga. ³⁰ Ko Ia e hai ke hua'eha soo atu, ka ko au e hai kau mi'i me'a.

³¹ “Te pegea e hinaiho mai 'agunga, e ma'u 'agunga i ba'i pegea, ka koai manga igago nei, te pegea o gago nei, mate manga gea ma'u pete pegea o gago nei. Te pegea e hinaiho mai te gangi, e ma'u 'agunga o sigi i ba'i pegea. ³² Ko Ia e 'atigongo inia noko ina kinai mate haka gongo kinai, ka e he'e tau pegea ke to'o tena 'atigongo 'anga. ³³ Koai kua to'o ana gea 'anga, e haka 'agi ai ko te 'Aitu e maa'ogi. ³⁴ Iteme'agaa te pegea e haka to'o mai ete 'Aitu, e gea ina gea 'anga a te 'Aitu, iteme'agaa e he'e tau potaha te Spirit e haiga'a kinai e te 'Aitu. ³⁵ *Te Tamana e ma'ine kite Hosa, o tuku e Ia ba'i hai'anga

* **3:28** 3.28 Jn 1.20. * **3:35** 3.35 Mt 11.27; Lk 10.22.

ki ona taganga. ³⁶ Koai e too kite Hosa, e hai ke ga'u eia te ma'ugi noho goa. Ka koai e he'e too kite Hosa, koia kago he'e ina kite ma'ugi, kae haka soo atu te 'ika'ika o te 'Aitu, kago noko noho ia te ia ki ba'i 'aso."

4

Ko Jesus ma te hahine mai Samaria

¹ Na Pharisee na hakagongo ite 'api pegea kua too kia Jesus mate 'api kua haagogomi eIa o sigi ia John. ² Ka he'e ko Jesus te noko haagogomi pegea, ka ona pegea haka ako. ³ Nimaa haka gongo a Jesus ki na hegeunga nei, ma te hoki i Judea ki Galilee.

⁴ KoIa noko hano ite aga ite uso o te kunga henua i Samaria. ⁵ *Ka na hetae kite manaha i Samaria tena ingoa ko Sychar. Noko pata ite kunga kege noko haiga'a e Jacob kia tena hosa ia Joseph. ⁶ Te bai kegi o Jacob noko ite kungaa. Ka ko Jesus noko logho itegatou boo 'anga, o noho ite pa'asi o te bai ite 'ao 'aatea.

⁷ Ma te a'u te hahine mai Samaria te 'utunga bai, ma te hai atu kinai a Jesus, "'Aumai he bai kau binu." ⁸ (Ka ona pegea haka ako na boo ki te manaha te tau'inga utunga.)

⁹ *Ma te hai atu te hahine mai Samaria kia te Ia, "Ko Koe te Jew, ka ko au te hahine mai Samaria, ka 'eaa e haka ene bai ai Koe kia te au?" (Iteme'agaa na pegea o Jew mana pegea mai Samaria e he'e 'aonga te hepiitaki i he hai 'anga.)

* **4:5** 4.5 Gen 33.19; Josh 24.32. * **4:9** 4.9 Ezra 4.1-5; Neh 4.1,2.

¹⁰ Ka noko hakatau a Jesus kite hahine o hai atu, “Poi na'a e koe te ga'a tausu'u o te 'Aitu, ma te na'a e koe po koai te haka ene kia te koe, ka haka ene a koe kia te Ia, ka kego haiga'a e Ia kia te koe te bai o te ma'ugi.”

¹¹ Mate hai atu te hahine, “Hakahua, e he'e gahi ake te bai, kae he'e kitea he me'a ke kagu bai ai Koe, kae hai ke kohea na hai e Koe te bai o te ma'ugi? ¹² 'Ai ko Koe e hu'a'eha o sigi ia te matou tupuna ia Jacob, noko haiga'a eia te bai nei kia te kimatou o binu ai ia ma'u, ma 'ona hosa ma 'ana manu hetoogohi?”

¹³ Ma te hai atu kinai a Jesus, “Koai e binu i te bai nei, e hai kego sia binu hoki. ¹⁴ Ka koai kago binu eia te bai kago haiga'a kinai e Au, kago he'e 'aonga tena sia binu hoki. E maa'ogi to'a, te bai e hai kau go haiga'a 'ia kia te ia, e hai kego tupuake i te uso o'ona ke noko haiga'a kia te ia te ma'ugi noho goa.”

¹⁵ Mate hai atu te hahine, “Hakahua, haiga'a mai kia te au te bainei ka kau noka te sia binu hoki, ma te ke noka taku hokimai he 'utunga bai kite bai nei.”

¹⁶ Hai atu a Jesus, “Hinatu o kakabe ia tou matu'a o giu mai.”

¹⁷ Mate hai atu te hahine, “Koau e he'e tau matu'a.”

Mate hai atu a Jesus, “E maa'ogi tau gea'anga na, kokoe he'e tau matu'a, ¹⁸ ka tena maa'ogi'anga, kokoe kua 'oti i te hai tou tokagima matu'a, tegaa manga haka pata'aki kougua, he'e tou matu'a maa'ogi. Nia e gea kinai koe e maa'ogi.”

¹⁹ Ma te haiatu te hahine, “Kua ina'atu au ko Koe te taauga. ²⁰ Omatou tupuna noko sosi kia te 'Aitu ite ogo nei, ka e hai'ake koutou na Jew, manga tenei te kunga hai ke noko sosi ai, ko Jerusalem.”

²¹ Ma te haiatu a Jesus, “Toomai kia te Au, ta'ahine, te 'aso manga a'u, ko pegea kago he'e sosi ai kite Tamana ite ogo nei po i Jerusalem. ²² Koutou Samaria manga sosi kinia e he'e na'a e koutou. Ko kimatou ena'a e kimatou koai te sosi kinai kimatou, iteme'agaa te ma'ugisanga e a'u ina Jew. ²³ Ka eiai te 'aso e a'u ka kua hetae mai, te gholoba na, na pegea sosi maa'ogi kago sosi kite Tamana ite Spirit ma te maa'ogi, iteme'agaa konaa na haingaa pegea eligo ete Tamana. ²⁴ Ko te 'Aitu te Spirit, ka na pegea e sosi kia te Ia, e hai ke sosi maa'ogi kinai ite Spirit ma te maa'ogi.”

²⁵ Ma te haiatu te hahine kia te Ia, “Ena'a eau te 'Agiki Taga'ia, (e ingoa te Christ), e a'u. Ka nimaa a'u, e hai kego hogahoga e Ia ko ba'i hai'anga kia te kimatou.”

²⁶ Ma te haka tau a Jesus o hai'atu, “Ko Au tenei te manga haka hegeu kia te koe.”

²⁷ I te gholoba na, na pegea haka ako o Jesus na giu mai, o hu'ai helangalanga'aki ite noko kite ia te Ia manga haka hegeu kite hahine. Ka noko he'e haka anu'aki ma'u kia te Ia, po nia e siahai kinai, po 'eaa e gea haka pata ai kite hahine.

²⁸ Te hahine na ti'aki tena poati 'utu bai, kae hoki kite manaha o hai'atu kina pegea o te manaha, ²⁹ “'Ai boomai o hiina'i kite pegea e hogahoga e Ia kia te au ba'i hai'anga noko hai

eau. 'Ai he'e tenei te 'Agiki Taga'ia?" ³⁰ Ma te boo kigatou kitaha i te hu'ai manaha o boomai kia te Ia.

³¹ Ite gholobana, ona pegea haka ako noko usuusu ia te Ia o hai atu "Ako, kai ake ma'au ni me'a."

³² Ka noko hai atu Ia kia te kigatou, "E hai 'aku utunga ke kai, e he'e na'a e koutou."

³³ Mate tu'ia ona pegea haka ako o he haka anuanu'aki o hai ake, "'Ai kua to'o mai kinai ehe pegea ni utunga?"

³⁴ Ka noko hai atu a Jesus kia te kigatou, "Konei 'aku utunga te hai na paaunga a'Ana noko haka to'o mai ia te Au, mate ke haka'oti Ana hekau. ³⁵ Koutou eta'anga hai ake, 'E toe te haanga maahina ka ke matu'a na 'umanga', ka ko Au e hai atu: 'Ai lugaluga ake 'outou mata o hiina'i gaoui ki na 'umanga: Na me'a sanga kua 'oti i te matu'a, kua ngaague ke utu. ³⁶ Te pegea e utu eia te 'umanga nei ma to'o i tena giu'akinga, koia ma'u ma haka putu na hua 'umanga kite ma'ugi noho goa, ke magagaohie ngatahi ai kigaaua ma te pegea e sanga eia. ³⁷ O haka maa'ogi ai te hakamee'inga nei, 'Esanga etegaa pegea kae utu etegaa pegea.' ³⁸ Ehaka to'o e Au ia te koutou, ke utu te 'umanga kua matu'a noko he'e 'aabaki hekau ai koutou i tena sanga'anga. E toe na pegea noko haka higosia i te hai hekau ai, kae kaga'u e koutou te hakagaoinga o agatou hekau."

³⁹ Noko hu'ai 'api pegea i te manaha i Samaria noko too kia Jesus, iteme'agaa, noko 'atigongo te hahine, "Ko Ia noko hogahoga e Ia kia te au, nia

noko hai eau.” ⁴⁰ Te 'aso na boomai ai na pegea o Samaria, ko kigatou noko haka ene 'aki kia te Ia ke noko haka pata kia te kigatou.

Mate haka pata kinai a Jesus ite guanga 'ao. ⁴¹ Na 'api pegea noko too kia Jesus iana haka hegeu 'anga.

⁴² Ma te hai atu kigatou ki te hahine, “Ko kimatou e he'e manga too kinai i nia noko 'atigongo ai koe, ka ko kimatou etoo kinai, iteme'agaa ko kimatou kua haka gongo soko ma'u ki ana gea 'anga, o na'a ekimatou emaa'ogi ko Ia te ma'ugi sanga o te kege nei.”

Ko Jesus noko hakama'ugi eIa te hosa o te pegea o te gahumanu

⁴³ Nimaa 'oti tena guanga 'ao ite kungaa, kae hano ki Galilee. ⁴⁴ *(Itme'agaa, ko Jesus na 'oti ite konei ana gea, “Te taauga e hai kego he'e pago kinai tona kakai 'anga.”) ⁴⁵ *Te 'aso noko hetae ai Ia ki Galilee, na pegea o Galilee noko oho e kigatou ia te Ia, iteme'agaa ko kigatou noko boo ma'u ki Jerusalem o hiina'i ki ba'i hai 'anga noko hai e Ia i te 'aso o te haka tahinga o te Passover i te kunga na.

⁴⁶ *Ko Jesus noko hoki ki Cana i Galilee, te kunga noko haka haagiu ai e Ia te bai ki te waeni. Ka noko iai te pegea o te gahumanu noko masaki a tona hosa i Capernaum. ⁴⁷ Te 'aso noko haka gongo ai ia Jesus kua hokimai mai Judea ki Galilee, mate hano kinai ke haka ene kia te Ia

* **4:44** 4.44 Mt 13.57; Mk 6.4; Lk 4.24. * **4:45** 4.45 Jn 2.23.

* **4:46** 4.46 Jn 2.1-11.

ke hano ki Capernaum o haka ma'ugi tena hosa e hitaiaki ke mate.

⁴⁸ Mate haiatu a Jesus, “Ka si'ai he pegea ia tekoutou ke too kia te Au, ite poi he'e hi-ina'i koutou ki ni hu'ai hai 'anga haka gege ma'ugi e hai e Au.”

⁴⁹ Mate haka tau te hu'ai pegea nei o haiatu, “Tata'o mai ia te au, na'e kitai mate taku tama 'iti'iti.”

⁵⁰ Mate haiatu a Jesus kia te ia, “Hinatu, tou hosa ka ma'ugi!”

Ma te too te pegea ki te gea 'anga a Jesus o hoki.

⁵¹ Te gholoba noko manga koi hano ai ite aga, mate bilaabei ma ona guani noko tu'uti mai ai te gongo ko tena hosa kua ma'ugi. ⁵² Mate haka anuatu ia kia tekigatou ite gholoba noko sigiai tona masaki, mate haiatu kigatou, “Ko anaahi ite ga'aa page te noko sigiai tena 'augia.”

⁵³ Mate na'a ete tamana, tona hosa noko sigi tena masaki ite gholoba noko gea ai a Jesus o haiatu, “Tou hosa ka ma'ugi.” Mate too ngatahi ai kigatou ma tena haanau kia Jesus.

⁵⁴ Tenei te gua hai 'anga haka gege ma'ugi noko hai e Jesus itena hokimai'anga mai Judea ki Galilee.

5

Te haka ma'ugi 'anga i Bethesda

¹ Nima mugi i na hai'anga nei, ko Jesus noko hakaneke ki Jerusalem kite hakatahinga ana Jew. ² Ka noko iai te bai i Jerusalem e hitaiaki kite aga e mate te Aga ona Sipisipi. Te bai nei e mate i te hegeunga a na Hebrew ko Bethesda, ka

noko mugheghi ai te toka gima pa'asi hage. ³ Ka noko hu'ai 'api na pegea masasaki noko manga taahoga ina pa'asi hage nei, na pegea kikibi, ma na pegea seu ma na pegea taa haka pikipiki. [Ko kigatou noko manga hitagi i te bai ke bulo. ⁴ Iteme'agaa noko iai na 'aso noko ta'a hinaiho kinai te ensel o te 'Aitu o hai eia te bai o bulo. Koai ina pegea masasaki emataa 'utu kinai i te gholoba e bulobulo ai, ehai ke ma'ugi i ona masaki.] ⁵ Ka noko iai te tangata, koia noko masaki o katoa haka togu tuma'a e bagu (38) ona ghapu. ⁶ Noko ina 'atu kinai a Jesus i te manga takoto i te kungaa, o na'a e Ia te pegea nei na goa tena masaki. Ko Ia na hakaanu atu kia te ia, "Ko koe e siahai ke ma'ugi?"

⁷ Ma te haka tau te masaki o hai atu, "Hakahua, ko au e he'e tau pegea baa siko ke tuku ia te au ki te bai i na 'aso e bulo ai. E ta'anga hai lobo kau mataa 'utu kinai, ka kua mataa 'utu kinai tegaa pegea."

⁸ Ma te hai atu kinai a Jesus, "Tu'ake! Sa'u ake tou kaainga o hano." ⁹ Te tangata na ghali o soihua. Koia na sa'u ake tona kaainga o hano.

Ka te 'ao noko hai ai te hai'anga nei, te 'Ao Oki oki. ¹⁰ *Ma te kogaa na hai atu na hu'ai pegea o Jew ki te pegea na ma'ugi i ona masaki, "Te 'Ao Oki oki tenei, kae hai songo e koe atatou tagangonga i te to'o'anga ai tou kaainga."

¹¹ Ka na haka tau ia o hai atu, "Te pegea e haka ma'ugi ia te au, te kaunaki ia te au ke to'o toku kaainga kau hano."

* **5:10** 5.10 Neh 13.19; Jer 17.21.

¹² Ma te haka anu 'aki atu kinai kigatou, “Koai te pegea e kaunaki ia te koe ke to'o tou kaainga o hano?”

¹³ Ka te pegea noko ma'ugi i ona masaki noko he'e na'a eia po koai, iteme'agaa ko Jesus na haka higo atu ki te 'apitanga noko i te kunga na.

¹⁴ Nimaa mugi a Jesus o kite ia teia ite Hage Tapu o hai atu kinai, “Hakagongo mai, ko koe kua ma'ugi hoki! Noka tau 'oosongo hoki, na'e ko koe kitai go hetae kinai he hai 'anga songo o sigi i nia kua hai kia te koe.” ¹⁵ Ma te hano te tangata nei o 'atigongo kina hu'ai pegea o Jew, ko Jesus te noko haka ma'ugi ia te ia. ¹⁶ Tenei te hai 'anga noko hai maase'i ai e na Jew ia Jesus, iteme'agaa noko hai e Ia na hai 'anga nei i te 'Ao Oki oki.

Ko Jesus noko tuku ke haka aba pegea

¹⁷ Ma te hai atu a Jesus kia te kigatou, “Ko Tamau manga hai hekau o hetae mai ki te 'ao nei, ko Au ma'u e hai hekau ai.” ¹⁸ Tena gea 'anga nei noko hai na hu'ai pegea o Jew o soo atu ai tegatou maanatu ke taa ia Jesus, ite noko he'e manga ngato ki te hai songo 'anga e Ia te tagangonga o te 'Ao Oki oki, kae hai ake ma'u ko te 'Aitu tena Tamana, ma te hai ia te Ia o papata ma te 'Aitu.

¹⁹ Ma te konei na haka tau kinai a Jesus, “Ko Au e gea kia te koutou inia e maa'ogi: Te Hosa e he'e 'aonga te hai hai 'anga launatasi, ka ko Ia manga hai e Ia nia e hai e te Tamana o ina kinai, iteme'agaa nia e hai e te Tamana e hai ma'u e te Hosa. ²⁰ Iteme'agaa te Tamana e ma'ine ki te Hosa o haka 'agi kia te Ia ko ba'i hai 'anga manga

hai e Ia. Ka hai ke go haka 'agi ma'u e Ia ni hu'ai hai 'anga o sigi i na hai 'anga nei ke go hai ma'u e Ia. Ka koutou hai ke go he gege ma'ugi 'aki ai. ²¹ Ko te Tamana e baa 'aga e Ia na pegea mamate o haiga'a kinai te ma'ugi. E konaa na hai ma'u te Hosa e haiga'a e Ia te ma'ugi ki na pegea e siahai Ia ke haiga'a kinai. ²² Ekogaa o na haka soatu ma'u, te Tamana e he'e haka aba e Ia he pegea, ite kua 'oti ite haka tukunga e Ia kite Hosa ke haka aba pegea, ²³ ka ke haka e'eha ai e ba'i pegea te Hosa, ke noho pe na haka e'eha 'anga e kigatou ia te Tamana. Koai e he'e haka e'eha eia te Hosa, e he'e haka e'eha eia te Tamana noko haka to'o mai ia te Ia.

²⁴ “Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Koai e haka gongo ki aku gea 'anga o too ki te Tamana noko haka to'o mai ia te Au, e hai eia te ma'ugi noho goa. Koia kago he'e haisongo 'ia, ia te ia kua 'oti tena sigi i te mate ki te ma'ugi. ²⁵ Ko Au e gea i nia e maa'ogi: Te 'aso noko hai ke a'u kua 'oti i te hetae mai. E hai ke go haka gongo ai na pegea mamate ki te ge'o o te Hosa o te 'Aitu, ka koai kago haka gongo ki te ge'o, kago ma'ugi. ²⁶ Iteme'agaa te Tamana e hai e Ia te ma'ugi ia te Ia, e konaa na tuku ma'u e Ia te ma'ugi kite Hosa ke hai ma'u e Ia te ma'ugi ia te Ia. ²⁷ Ka kua haiga'a e Ia kite Hosa te taganga ke haka aba pegea, iteme'agaa ko Ia te Hosa o Pegea.

²⁸ “Noka te he gege ma'ugi 'aki i te hai 'anga nei, iteme'agaa te 'aso kago a'u, ko ba'i pegea mamate manga ina takotonga e hai ke go haka gongo kitona ge'o, ²⁹ *o a'aga mai iogatou takotonga.

* 5:29 5.29 Dan 12.2.

Koai ia te kigatou noko haihai'anga gaoui, ko kigatou kago a'aga mai o maa'ugi, ka koai noko haihai'anga maase'i kago maa'ugi mai ki te kago-hia.

Te haka maahoga o Jesus

³⁰ “Ko Au e he'e 'aonga te hai launatasi e Au ni hai'anga iaku haka paaunga. Ko Au manga haka aba pegea inia egea ai ate 'Aitu kia te Au. Tenei te hai'anga etinogaoui aku haka aba 'anga, iteme'agaa ko Au he'e manga hai e Au nia etegeu'a ai Au, ka manga hai e Au nia e siahai kinai Ia noko haka to'o mai ia te Au.

³¹ “Ko Au poi manga 'atigongo ia te Au, e he'e maa'ogi aku haka hegeu'anga nei. ³² Kae iai ma'u tegaa pegea manga 'atigongo ia te Au, kae na'a e Au nia e 'atigongo ai ia te Au e maa'ogi.

³³ * “Koutou noko haka to'o pegea kia John o 'atigongo kinai i te maa'ogi. ³⁴ He'e hai ke hai mo'oku ni pegea ke he 'atigongo 'aki ia te Au, ka ko Au manga gea ina hai'anga nei ke 'aonga te ga'u ai e koutou te ma'ugi. ³⁵ Ko John te peba noko tutu o kaa o maagama, ka na haka pupugu e koutou te gholoba ke sisia ai i tena maagama.

³⁶ “Ka ko Au e hua'eha aku haka maahoga 'anga ia te Au, o sigi ina 'atigongo'anga a John, iteme'agaa na hekau noko tuku e Tamau kia te Au kau hai'ia, manga hai e Au o haka maahoga ai kote Tamana te noko haka to'o mai ia te Au.

³⁷ *Ka te Tamana noko haka to'o mai ia te Au, ko Ia noko 'atigongo ma'u ia te Au, ka koutou e he'e haka gongo kite ge'o o'ona mate

* **5:33** 5.33 Jn 1.19-27; 3.27-30. * **5:37** 5.37 Mt 3.17; Mk 1.11; Lk 3.22.

he'e hiina'i kiona noho, ³⁸ mate he'e pipiki ekoutou ana gea'anga ioutou uso, iteme'agaa koutou ehe'e too kia teIa noko haka to'o mai eIa. ³⁹ Koutou manga haka ako gaoi ina Kanukanu Tapu iteme'agaa e tegeu'a ake koutou hai ke ga'u ai ekoutou te ma'ugi nohogo, ka na Kanukanu Tapu nei manga 'atigongo ia te Au. ⁴⁰ Ka koutou e he'e mamaka ke boomai kia te Au ka koutou ga'u 'ia ai te ma'ugi.

⁴¹ "Ko Au ehe'e siahai kina haka e'eha'anga e pegea, ⁴² kae na'a e Au ia te koutou. E he'e hai ekoutou te ma'ine o te 'Aitu ioutou uso. ⁴³ Ko Au noko a'u ite ingoa o Tamau, kae he'e too koutou kia te Au. Ka nimaa go a'u he pegea ite ingoa o'ona launatasi, ka too kinai koutou. ⁴⁴ E hai koutou kohea na too kia te Au, i te poi siahahai koutou kina haka e'eha'anga ia te koutou soko, kae he'e hailobo ekoutou ke ga'u te haka e'eha e a'u mai te 'Aitu e tasi.

⁴⁵ "Kae noka tautou tegeu'a ake e hai kaugo gea haka makau ia te koutou i'ago ia Tamau. Koutou manga sano kia Moses, ka tenaa te pegea kago gea haka makau ia te koutou. ⁴⁶ Koutou poi too kia Moses, koutou kua too ma'u kia te Au, iteme'agaa nia noko kanukanu eia noko manga haka hegeu ia te Au. ⁴⁷ Ka ia te koutou kua he'e too kina noko kanukanu eia, 'ai e hai koutou kohea na too kina e gea ai Au?"

6

*Te gimanga noa taangata noko haangai e Jesus
(Matthew 14.13-21; Mark 6.30-44; Luke 9.10-17)*

¹ Mugi na 'aso ina hai'anga nei, kae hano a Jesus ki tegaa pa'asi ite Gano i Galilee, (e mate te Gano o Tiberias). ² Ka noko tata'o ai te hu'ai tu'uganga, ite na hiina'i kigatou ki na hai'anga haka gege ma'ugi noko hai e Ia ki na pegea masasaki. ³ Ka noko haka neke a Jesus ki te ogo o noho 'aki ai kigatou ma ona pegea haka ako. ⁴ Ka noko hitaiaki te 'aso o te Haka tahinga o te Passover a na Jew.

⁵ Nimaa keu ake a Jesus o kite atu e Ia te hu'ai tu'uganga e boomai kia te Ia, ma te haka anu kia Philip o hai atu, "Kitatou ka tau'i utunga i hea ke haangai ai te hu'ai tu'uganga nei?" ⁶ Ko Jesus noko manga konei na haka anu kia Philip ke hai lobo ia te Ia. Ka na 'oti i te na'a e Ia nia e hai ke hai.

⁷ Ka noko haka tau a Philip kia te Ia o hai atu, "He'e po te gua gau mane siliva koi he'e 'aonga ma'u te tau'i ai ni bred ke taki hai mi'i momo ai te 'apitanga nei ke kai!"

⁸ Ka tegaa iona pegea haka ako e ingoa ko Andrew, te taina o Simon Peter, noko hai atu, ⁹ "E iai te mi'i tangata ite kunga nei e hai tena toka gima mi'i bred, ma te toka gua mi'i kaui. Ka hai ke kohea na 'aonga ki te hu'ai tu'uganga nei?"

¹⁰ Ka noko hai atu kinai a Jesus, "Hai atu ki te 'apitanga ke noho 'aki." Te kungaa noko tango e te mutie mate noho 'aki ai te 'apitanga. Ko kigatou noko gimanga noa taangata. ¹¹ Mate sa'uake e Jesus na bred, o haka 'aue ai kia te 'Aitu, kae tuha atu ki te 'apitanga noko noho 'aki i te kungaa. Noko konei na hai ma'u e Ia gua kaui.

Na ga'u ngatahi ai ko ba'i pegea o 'aonga kinia noko siahai kinai kigatou.

¹² Te gholoba na maakokona ai ko ba'i pegea, kae haiatu a Jesus kiona pegea hakaako, "Haka putu atu na momo utunga enoho, noka te ti'aki ni me'a." ¹³ Ma te haka putu e kigatou na momo utunga noko noho i te toka gima mi'i bred noko kai e kigatou, o tape ai te tini tuma'a e gua kete.

¹⁴ Mugi ite hiina'i'anga te 'apitanga kite hai'anga haka gege ma'ugi noko hai e Jesus nei, ma te hai ake a kigatou, "E maa'ogi to'a, tenei te Taauga noko hai ke a'u ki gago nei!" ¹⁵ Noko na'a e Jesus na pegea nei noko hai agatou paaunga ke hai e kigatou ia te Ia ke king, ka ko Ia na haka'aatea ia te kigatou o hoki launatasi kite ogo.

*Ko Jesus noko sehu i te huka o te tai
(Matthew 14.22-33; Mark 6.45-52)*

¹⁶ Nimaa magu mai te ahiahi, kae iho na pegea hakaako o Jesus kite gano. ¹⁷ O sosopo kite haka taupapa o 'ui o giu ki Capernaum itegaa pa'asi i te gano. Te gholoba na pongia ai, ka ko Jesus noko manga koi he'e a'u kia te kigatou. ¹⁸ Ma te hetae te hu'ai huukenga kia te kigatou o 'atua to'a ma'u ai te gano.

¹⁹ Te gholoba noko a'ago ai tegatou baka o mi'i mama'o (noko togu poe togu ma te toe mael), kae hiina'i kigatou kia Jesus noko manga a'u i te huka o te tai o hitaiaki mai ki te baka, ma te matataku toto'a kigatou. ²⁰ Ma te hai ake a Jesus kia te kigatou, "Noka tautou matataku, na'e ko Au!"

²¹ Ma te haa sopo e kigatou ia Jesus ki te baka, kae ghali o hetae kigatou ki te kunga noko boo kinai.

Na pegea noko sasaga ia Jesus

²² Nimaa itegaa tasi 'ao, te 'apitanga noko manga koi noho 'aki i tegaa pa'asi o te gano. Noko na'a e kigatou e tasi baka noko manga i te kungaa. Noko na'a ma'u e kigatou ko Jesus noko he'e tata'o iona pegea haka ako, ka ko kigatou noko manga boo soko. ²³ Ka noko sahe mai na baka mai Tiberias, o tau haka hitaiaki ki te kunga noko kai ai te 'apitanga ina bred noko haka'aue ai te Hakahua. ²⁴ Te gholoba na hiina'i iho ai te 'apitanga ko Jesus ma ona pegea haka ako e he'e kitea i te kungaa, ko kigatou manga sosopo ki na baka o boo ki Capernaum ke sasaga ia Jesus.

Ko Jesus te utunga o te ma'ugi

²⁵ Te 'aso na hiina'i ai kigatou kia Jesus i tegaa pa'asi ite gano, ko kigatou noko haka anu'aki kinai o haiatu, "Ako, tehea te 'aso noko hetae mai ai Koe ki tenei?"

²⁶ Mate hakatau a Jesus o haiatu, "Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Koutou e he'e sasaga ia te Au ite hiina'i'anga koutou ki na hekau haka gege ma'ugi noko hai e Au, ka koutou manga sasaga ia te Au ite kai'anga ina utunga o makokona. ²⁷ Noka tautou hai hekau ki na utunga e na'a te masogo, ka manga hai hekau atu ki na utunga o te ma'ugi nohogo. Te ma'ugi kago haiga'a ete Hosa o Pegea kia te koutou, iteme'agaa ko te 'Aitu te Tamana, na tuku kinai e Ia tona haka 'igonga o haka maa'ogi ai ia te Ia."

28 Ko kigatou noko haka anu kia Jesus o hai atu, “Niaa hai kimatou hai 'ia ka ke hai ai e kimatou na hekau a te 'Aitu?”

29 Ma te haka tau a Jesus o hai atu, “Tenei te hekau a te 'Aitu: Koutou e hai ke too kia te Ia noko haka to'o mai e te 'Aitu.”

30 Ma te haka tau a kigatou kia te Ia o hai atu, “Tehea te hai 'anga haka gege ma'ugi ka hai e Koe kimatou hiina'i kinai o too ai kia te Koe? Niaa gaa ka hai e Koe? 31 *'Otatou tupuna noko kai e kigatou na utunga noko mate na 'mana' ite tugatea. Kogaa ona noho te noko hai ake ai na Kanukanu Tapu: 'Noko haiga'a e Ia agatou utunga mai te gangi o kai.' ”

32 Hai atu ma'u a Jesus, “Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: He'e ko Moses te noko haiga'a e ia kia te koutou te utunga mai te gangi, ka ko Tamau te noko haiga'a e Ia kia te koutou te utunga maa'ogi mai te gangi, 33 iteme'agaa te utunga a te 'Aitu te kua hinaiho mai te gangi o haiga'a e Ia te ma'ugi ki gago nei.”

34 Ma te hai atu kigatou kia te Ia, “Hakahua, noko haiga'a haka hanohanomai te utunga nei kia te kimatou.”

35 Ma te hai atu a Jesus kia te kigatou, “Tenei Au te utunga o te ma'ugi. Koai e a'u kia te Au, koia kago he'e 'aonga te ongea. Koai ma'u e too kia te Au, koia kago he'e siabinu. 36 Ka ko Au e hai atu kia te koutou, koutou kua hiina'i kia te Au, ka manga koi he'e too kia te Au. 37 Ko ba'i pegea e haiga'a e te Tamana kia te Au, kago boomai kia te Au, ka ko ba'i pegea kago

* 6:31 6.31 Ex 16.4,15; Ps 78.24.

boomai kia te Au, kago he'e 'aonga te pagepage e Au. ³⁸ Ite me'agaa ko Au noko he'e hinaiho mai te gangi ke hai ma'aku ni paaunga, ka Ko Au noko hinaiho ke hai na paaunga a'Ana noko haka to'o mai ia te Au. ³⁹ Tenei te haka paaunga a'Ana noko haka to'o mai ia te Au, kau go noka te ti'aki ia he launatasi i na pegea na 'oti i te haiga'a e Ia kia te Au, ka ke go baa'aga ia te kigatou ke maa'ugi i te 'ao taha'aki. ⁴⁰ Ka tenei te siahai a Tamau ki ba'i pegea e hiina'i kite Hosa o too kia te Ia: Kago hai e kigatou te ma'ugi noho goa. E hai kau go baa'aga ia te kigatou ke maa'ugi i te 'ao taha'aki."

⁴¹ Ka na Jew noko haka tu'u tegatou he nguunguu'aki ia te Ia, i te hai ake'anga ko Ia te utunga noko hinaiho mai te gangi. ⁴² Noko konei agatou to'o ma'u, "'Ai he'e tenei a Jesus te hosa o Joseph? E na'a e kitatou ia te tamana ma te tinana, ka 'eaa e hai ake ai ko Ia noko hinaiho mai te gangi?"

⁴³ Mate hakatau a Jesus o haiatu kia te kigatou, "'Oti iho tautou he nguunguu'aki!

⁴⁴ Ka he'e kitea he pegea 'aonga te a'u kia te Au, naakupu kite tuku ete Tamana noko haka to'o mai ia te Au te tuku e Ia. Kae hai kau go baa'aga'ia ia te ia i te 'ao taha'aki. ⁴⁵ *Noko kanukanu mai i na taauga,

'Ko kigatou ngatahi e hai ke go ako e te 'Aitu.'

Ko ba'i pegea e haka gongo kite Tamana o haka ako ai, kago boomai kia te Au. ⁴⁶ E si'ai he pegea ina kia te Tamana, ka manga ko Ia e a'u mai ia te 'Aitu te ina kia te Tamana. ⁴⁷ Ko Au

* **6:45** 6.45 Is 54.13.

e gea maa'ogi kia te koutou: Koai e too kinai kago ga'u eia te ma'ugi noho goa.

⁴⁸ “Ko Au te utunga o te ma'ugi. ⁴⁹ 'Outou tupuna noko kai e kigatou i te tugatea na utunga mai te gangi, te 'mana', ka ko kigatou na mamate. ⁵⁰ Ka tenei te utunga e hinaiho mai te gangi. Te utunga nei nimaa go kai e he pegea, koia kago he'e mate. ⁵¹ Ko Au te utunga o te ma'ugi noko hinaiho mai te gangi. Te pegea nimaa kai i te utunga nei, e hai ke ma'ugi goa. Te utunga nei toku tino, e haiga'a e Au, ke maa'ugi ai na pegea i gago nei.”

⁵² Ka na Jew na haka bagebage'aki soko o hai ake, “E hai ke kohea na haiga'a e te tangata nei te tino kitatou kai 'ia?”

⁵³ Ka noko hakatau a Jesus o haiatu kia te kigatou, “Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Koutou nimaa he'e kai i te tino o te Hosa o Pegea mate he'e bibinu i te toto o 'Ona, koutou e he'e tau ma'ugi ia te koutou. ⁵⁴ Ka koai e kai i toku tino mate binu i toku toto ega'u eia te ma'ugi nohogo. Kae e hai kaugo haka ma'ugi'ia i te 'ao taha'aki. ⁵⁵ Ite me'agaa toku tino te utunga maa'ogi, toku toto te bai binu maa'ogi. ⁵⁶ Koai e kai i toku tino ma te binu i toku toto, koia e noho haka pata kia te Au, kae noho haka pata Au kia te ia. ⁵⁷ Ko Tamau noko haka to'o mai ia te Au te hai e ia te ma'ugi, ka ko Au e hai e Au te ma'ugi i te ghaghi ia te Ia. Kae konei na noho ma'u, koai e kai i toku tino kago hai eia te ma'ugi i te ghaghi ia te Au. ⁵⁸ Tenei te utunga noko hinaiho mai te gangi, he'e noho pe na utunga noko kai ai outou tupuna o mamate, ka koai e kai

i te utunga nei e hai ke go ma'ugi goa.” ⁵⁹ Ko Jesus noko gea ina hai'anga nei itena ako'anga, i te Hage hai paaunga i Capernaum.

Na haka hegeunga o te ma'ugi noho goa

⁶⁰ Noko 'api ona pegea haka ako noko haka gongo ki ana akonga ma te hai ake, “Na akonga nei e hu'ai haingata'a, 'ai koai e 'aonga te haka gongo kinai?”

⁶¹ Noko na'a e Jesus nia noko manga he nguunguu'aki ai ona pegea haka ako, ma te hai atu kinai, “'Ai na hai'anga nei e hai songo ia te koutou? ⁶² Koutou kago aa ma kaa hiina'i ki te Hosa o Pegea e haka neke hoki ki te kunga noko mataa noho ai? ⁶³ Te Spirit Tapu te haiga'a te ma'ugi, ka te tino he'e tau hai'anga. Ka na kupu noko gea ai Au kia te koutou, na kupu a te Spirit e hai ai te ma'ugi. ⁶⁴ Kae iai na pegea ia te koutou koi he'e too kinai.”

Na goa te na'a e Jesus i te haka tu'u sanga, koai te he'e too kinai ma te pegea e hai ke go haka soko ia te Ia. ⁶⁵ Ma te hai atu ma'u, “Tenei te hai'anga na hai atu ai Au: E he'e 'aonga he pegea te manga muna o a'u kia te Au ka naakupu ki te tuku e te Tamana ia te ia ke a'u.”

⁶⁶ Hakatu'u i te 'asona, noko 'eha pegea i ona pegea haka ako na hekeu'aki giu o he'e he tata'o'aki ia te Ia.

⁶⁷ Ma te hai atu a Jesus kitena katoa tuma'a e gua pegea haka ako, “'Ai koutou e he'e siahahai koutou boo ma'u?”

68 *Ma te haka tau a Simon Peter o hai atu kia Jesus, “Hakahua, koai te hai kimatou boo kinai? Ka tenaa Koe e hai na haka hegeunga e haiga'a te ma'ugi noho goa. 69 Ko kimatou kua 'oti i te too kinai ma te na'a e kimatou tenaa Koe te tangata e a'u mai a te 'Aitu.”

70 Ma te haka tau a Jesus o hai atu, “Te katoa tuma'a e gua o 'outou noko haka pupugu e Au, ka eiai te launatasi ia te koutou te 'atua!” 71 (Ko Ia noko manga gea kia Judas, te hosa o Simon Iscariot, iteme'agaa masi'igoa koia te launatasi i ona pegea haka ako, kae hai ke go haka soko ia te Ia.)

7

Ko Jesus noko hano kite Haka tahinga a Jew

1 Nimaa sigi i te hai'anga nei, ko Jesus noko manga sehu i Galilee, ke noho mama'o i Judea iteme'agaa na Jew i te kungaa noko manga sasaga ia te Ia kigatou taa 'ia. 2 *Ka te 'aso na hitaiaki ai te Haka tahinga a na Jew ki na Tabanakal, 3 te 'api taangata o Jesus noko hai atu kia te Ia, “Hinatu ite manaha nei ki Judea, ka kego hiina'iai ou pegea haka ako kini taganga hai e Koe. 4 E si'ai he pegea siahai ke hai hekau haka'agi'agi ke hai hekau huu, ka ko Koe manga hai e Koe na taganga nei, haka'agi atu ia te Koe ki ba'i pegea i gago nei.” 5 He'e po ko tena 'api taangata noko he'e too ma'u kia te Ia.

6 Ma te hai atu a Jesus kia te kigatou, “Te 'aso kau hano ai koi he'e a'u. Ka ko ba'i 'aso

* 6:68 6.68 Mt 16.16; Mk 8.29; Lk 9.20. * 7:2 7.2 Lev 23.34; Deut 16.13.

manga 'aonga kia te koutou. ⁷ Na pegea o gago nei, e he'e gotoa'a kia te koutou, kae gotoa'a kia te Au, iteme'agaa e haka 'agi e Au agatou hekau e maase'i. ⁸ Koutou boo atu kite haka tahinga. 'Ai ko Au ka he'e hano kinai, iteme'agaa te 'aso taugaoi kia te Au ma koi he'e hetae mai." ⁹ Ko Jesus na konei ana gea, ka manga noho i Galilee.

¹⁰ Nimaa boo tena 'api taangata kite Haka tahinga, mate hano ma'u a Jesus. Ka noko he'e hano haka 'agi'agi, ka manga hano huu. ¹¹ Na hu'ai pegea o Jew noko ma sasaga e kigatou ia te Ia ite Haka tahinga o manga haka anuanu 'aki, "Tehea te pegea nei?"

¹² Ka te 'apitanga noko manga hegeu huu ia Jesus, o hai ake kogaa, "Ko Ia te tangata gaoui."

Kae hai ake kogaa, "Si'ai, ko Ia e goi kite 'apitanga." ¹³ Ka noko si'ai he pegea gea haka 'agi'agi i he hai 'anga ia Jesus, iteme'agaa ko kigatou noko matataku ki na Jew.

Ko Jesus noko ako i te Haka tahinga

¹⁴ Nimaa ngatahinga te Haka tahinga, ko Jesus na hano kite Hage Tapu o haka tu'u ako te 'apitanga. ¹⁵ Na Jew noko he gege ma'ugi'aki o hai ake, "E kohea na ga'u ete tangata nei na naa 'anga nei, ka ko Ia te noko he'e haka ako ai?"

¹⁶ Mate haka tau atu a Jesus, "Aku akonga nei, e he'e aku hai'anga, kae a'u mai ia te Ia noko haka to'o mai ia te Au. ¹⁷ Koai e maangao ke hai eia na hai'anga esiahai kinai a te 'Aitu, kago na'a eia po aku akonga nei e a'u mai a te 'Aitu, po ko Au manga gea i aku paaunga. ¹⁸ Te pegea nimaa manga gea ia te ia, e hai ke manga

haka'eha'eha ia te ia launatasi. Ka te pegea nimaa hai hekau ke haka'eha'eha ia te Ia noko haka to'o mai ia te Ia, ko Ia te tangata maa'ogi, e he'e tau hai 'anga ke goi ai. ¹⁹ 'Ai ko Moses noko he'e haiga'a eia na tagangonga kia te koutou? Kae si'ai he launatasi ia te koutou ke maangao ki na tagangonga. Ka 'eaa e hailobo ai e koutou ke taa ia te Au?"

²⁰ Ma te hai atu te 'apitanga, "Ko Koe te pegea ughia! Koai e hailobo ke taa ia te Koe?"

²¹ Ma te haka tau atu a Jesus, "Noko hai e Au te launatasi taganga, ma te he gege ma'ugi 'aki ai koutou. ²² *Ka koutou noko kaunaki e Moses ke kuga outou hosa, e he'e ko Moses, ka noko haka tu'u mai i otatou tupuna. Ka koutou ma'u manga kuga na tamagiki i te 'Ao Oki oki. ²³ *Ka nimaa kuga he tama'iti'iti i te 'Ao Oki oki, ka ke noka te haisongo ai te tagangonga a Moses, 'eaa a koutou e he'ika'ika'aki ai kia te Au, i te haka ma'ugi 'anga e Au te pegea o soihua i te 'Ao Oki oki? ²⁴ Noka te haka aba na hai'anga i na noho mai'anga, kae haka aba atu na hai'anga i ona maa'ogi 'anga."

Ko Jesus te 'Agiki Taga'ia?

²⁵ Noko iai na pegea i Jerusalem noko hai ake, "'Ai he'e tenei te tangata e hailobo kigatou taa'ia? ²⁶ Tenei Ia te manga gea haka'agi'agi nei, ka ko kigatou e he'e gegea kia te Ia. 'Ai na hakahua kua na'a gaoui e kigatou ko Ia te 'Agiki Taga'ia? ²⁷ Kae na'a e kitatou te kunga e a'u ai te

* **7:22** 7.22 a Lev 12.3; b Gen 17.10. * **7:23** 7.23 Jn 5.9.

tangata nei. Ka te 'Agiki Taga'ia nimaa go a'u, kago si'ai he pegea na'a te kunga e a'u ai."

²⁸ Ka ko Jesus noko manga koi ako ite Hage Tapu. Ko Ia noko ngege, o hai atu, "E na'a e koutou ia te Au, ma te na'a e koutou po ko Au e a'u mai hea. Ko Au e he'e a'u i ma'aku ni hai 'anga, ka ko Ia noko haka to'o mai ia te Au e maa'ogi, kae he'e na'a e koutou ia te Ia. ²⁹ Kae na'a e Au ia te Ia, iteme'agaa ko Au noko a'u ia te Ia noko haka to'o mai ia te Au."

³⁰ Ma te hai lobo kigatou he 'osohi kia Jesus, ka na si'ai he pegea 'oso kia te Ia, iteme'agaa noko ma koi he'e tatae te 'aso o'ona. ³¹ Ka noko 'eha pegea na too kia te Ia. Ko kigatou noko hai ake, "'Ai nimaa go a'u te 'Agiki Taga'ia, kago hai e Ia ni taganga o sigi i na hai 'anga e hai e te tangata nei?"

³² Na Pharisee na haka gongo kite 'apitanga noko manga hegeu kia Jesus, ma te haka to'o ena hakahua o na priest ma na Pharisee na ge'o sanga o te Hage Tapu, ke he 'osohi kia te Ia.

³³ Ma te hai atu a Jesus, "Ko Au manga haka pata kia te koutou i te mi'i gholoba, kae hai kau go hoki kia te Ia noko haka to'o mai ia te Au.

³⁴ Koutou kago sasaga ia te Au, ka kago he'e kite e koutou ia te Au, iteme'agaa te kunga go hano kinai Au, kago he'e 'aonga te boo ange kinai koutou."

³⁵ Ma te hai ake na hakahua o na Jew, "Kohea te hai kego hano kinai te tangata nei, kego he'e kite ai e kitatou ia te Ia? Ko Ia e hai ke hano ki na kunga noho 'aki ai otatou pegea ki na pegea o Greece, ke ako ai e Ia na pegea o Greece? ³⁶ Niaa te kua haka gaataki e Ia itena

hai mai'anga, 'Koutou kago sasaga ia te Au, ka kago he'e kite e koutou ia te Au, iteme'agaa te kunga go hano kinai Au, kago he'e 'aonga te boo ange kinai koutou?' "

³⁷ *Nimaa ite 'ao taha'aki o te haka tahinga, tenaa te hu'ai 'ao o te Haka tahinga, ko Jesus noko tu'u o haiatu itona hu'ai ge'o, "Nimaa iai he pegea siabinu, tuku ia te ia ke a'u kia te Au o binu. ³⁸ *E hai ake na Kanukanu Tapu: 'Koai e too kia te Au te pupuke'anga te bai o te ma'ugi e mimigo iho i te uso o'ona.' " ³⁹ Tena gea'anga nei noko haka gaataki e Ia te Spirit Tapu. Nimaa iai ni pegea kua too kia te Ia, e hai kigatou go mani ga'u'ia. Ka na 'aso na, te Spirit Tapu manga koi he'e haiga'a mai, iteme'agaa ko Jesus manga koi he'e hoki ki tona mamagunga i te gangi.

⁴⁰ Te 'apitanga na haka gongo ki tena gea'anga nei, o hai ake kogaa ia te kigatou, "E maa'ogi te tangata nei te taauga."

⁴¹ Ka noko haiatu kogaa, "Ko Ia te 'Agiki Taga'ia."

Ka kogaa pegea noko manga haiatu, "Te 'Agiki Taga'ia ka he'e a'u i Galilee! ⁴² *'Ai na Kanukanu Tapu noko he'e hai ake: Te 'Agiki Taga'ia e hai kego a'u i te hanohano o David, mate a'u i Bethlehem, te manaha noko kakai ai a David?" ⁴³ Tenei te hai'anga na tuhatuha ai te 'apitanga i te ghaghi ia Jesus. ⁴⁴ Noko iai na pegea siahahai ke he 'osohi kia Jesus, ka na si'ai he pegea ke 'oso kia te Ia.

* **7:37** 7.37 Lev 23.36. * **7:38** 7.38 Ezek 47.1; Zech 14.8. * **7:42** 7.42 2 Sam 7.12; Mic 5.2.

Na hutiaki o na Jew noko he'e too kia Jesus

⁴⁵ Ma te giuake na ge'o sanga o te Hage Tapu ki na hakahua o na Priest ma na Pharisee, ma te haka anu na Pharisee kia te kigatou o hai atu, "'Eaa e he'e kakabe mai ai e koutou ia te Ia?"

⁴⁶ Ma te haka tau atu na ge'o sanga o te Hage Tapu, "E si'ai he pegea konei na gea te tangata nei."

⁴⁷ Ma te haka anu atu na Pharisee, "'Ai koutou kua tata'o ma'u ki ana goi'anga? ⁴⁸ Eiai he launatasi i na hutiaki po he Parasi kua too kia te Ia? ⁴⁹ Si'ai, manga na pegea he'e na'a e kigatou na tagangonga. Ko kigatou kago kagohia."

⁵⁰ *Ko Nicodemus, na hano kia Jesus ite poo, koia ma'u te launatasi o na Pharisee, noko haka anu atu kia te kigatou, ⁵¹ "'Ai atatou tagangonga manga mu'a te haka pau pegea ke mate, he'e mataa haka gongo kia te ia, ke na'a po nia te hai eia?"

⁵² Ko kigatou na haka tau o hai atu kinai, "'Ai ko koe ma'u te pegea mai Galilee? Haka sahe atu na Kanukanu Tapu o na'a ai e koe, e si'ai he taauga ke a'u mai Galilee." ⁵³ [Ko kigatou na maseu o taki boo ki ogatou hage.

8

Te hahine hai matu'a maasoko

¹ Ka ko Jesus noko hano kite Ogo i Olives. ² Nima a ite mahoata, ko Jesus na sopo hoki ake kite Hage Tapu. Noko 'eha pegea haka putu mai o mugheghi ia te Ia, ma te noho a Jesus o ako ia te kigatou. ³ Ka na ako o na tagangonga ma na

* **7:50** 7.50 Jn 3.1,2.

Pharisee noko kakabeake ekigatou te hahine hai matu'a maasoko. Noko tuku ekigatou te hahine o tu'u 'ago i te 'apitanga, ⁴ kae hai atu kia Jesus, "Ako, te hahine nei te pegea e hai matu'a, kae kite 'ia manga maasoko. ⁵ *Ka ko Moses noko tuku eia i na tagangonga kimatou noko taa hatu 'ia na haahine konei na noho, ka tehea kinai ta'au gea 'anga?" ⁶ Ko kigatou noko konei na gegea kia Jesus, i te noko haka anuanu pake kigatou haka makau 'ia ia te Ia i ma'ana he gea 'anga.

Ka ko Jesus noko manga punou o kanukanu ki te kege i te maninia gima. ⁷ Ko kigatou na pau o haka anuanu 'aki kia te Ia, ma te keu ake a Jesus o hai atu kia te kigatou, "Nimaa iai he pegea ia te koutou e he'e tau 'oosongo, tenaa ia e hai ke mataa tupe eia he hatu ki te hahine na." ⁸ Kae punou hoki o kanukanu ki te kege.

⁹ Te gholoba na haka gongo kinai kigatou, ko kigatou na boo taki tasi ki haho, noko mataa boo na maatu'a. Na boo aano manga toe launatasi a Jesus ma te hahine noko manga koi tu'u i te kungaa. ¹⁰ Ma te keu ake a Jesus ki te hahine o hai atu, "Ta'ahine, kohea a kigatou? 'Ai e he'e tau pegea haka pau ia te koe ke mate?"

¹¹ Ma te haka tau atu te hahine, "Oo Hakahua, he'e tau pegea."

Mate hai atu a Jesus, "Ka he'e haka pau ma'u e Au ia tekoe ke mate, hinatu, kae noka te 'oosongo hoki."]

Ko Jesus te maagama o te kege nei

* **8:5** 8.5 Lev 20.10; Deut 22.22-24.

12 *Ko Jesus noko gea hoki kia te kigatou, o hai atu, “Ko Au te maagama ki te kege nei, koai e tata'o tu'a ia te Au kago he'e sehu i te poo'uinga, kae hai kego ga'u eia te maagama o te ma'ugi.”

13 *Na Pharisee noko hai atu kia Jesus, “E noho mai ko Koe manga gea kia te Koe, ka 'au 'atigongo 'anga na e he'e maa'ogi.”

14 Ma te haka tau atu a Jesus, “Masi'igoa ko Au manga gea kia te Au, ka 'aku gea'anga nei e maa'ogi, iteme'agaa e na'a e Au te kunga noko a'u ai Au, ma te kunga e hai kau go hano kinai, kae he'e na'a ma'u e koutou po ko Au noko a'u mai hea, o he'e na'a ma'u e koutou po ko Au go hano ki hea. 15 Koutou manga haka aba i na noho o pegea, ka ko Au e he'e haka aba e Au he pegea. 16 Ka ko Au poi hai haka aba, aku paaunga e maa'ogi, iteme'agaa ko Au he'e launatasi, ka ko Au manga haka pata kinai a Tamau noko haka to'o mai ia te Au. 17 *Na 'oti i te kanukanu ki autou tagangonga: Te 'atigongo o te toka gua pegea e maa'ogi. 18 Ko Au manga 'atigongo ia te Au. Ka tegaa tasi e 'atigongo ma'u ia te Au: Ko Tamau noko haka to'o mai ia te Au.”

19 Ma te haka anu kigatou kia te Ia o hai atu, “Tehea tou Tamana?”

Ma te haka tau atu kinai a Jesus, “E he'e na'a e koutou ia te Au ma Tamau, ka poi na'a e koutou ia te Au, kua na'a ma'u e koutou ia Tamau.” 20 Ko Jesus noko gea i na hai 'anga nei i te gholoba noko manga ako ai i te Hage Tapu, o pata i na me'a tuku

* 8:12 8.12 Mt 5.14; Jn 9.5. * 8:13 8.13 Jn 5.31. * 8:17 8.17 Deut 19.15.

ga'a tausu'u, ka noko si'ai he pegea 'oso kia te Ia, iteme'agaa noko ma koi he'e tatae te 'aso o 'Ona.

Ko Jesus te 'Agiki Taga'ia

²¹ Ma te gea hoki ma'u a Jesus kia te kigatou, "Ko Au e hai kau hano. Koutou kago noko sasaga ia te Au, ka koutou kago mamate ki outou 'oosongo. Kohea e hano kinai Au, koutou kago he'e 'aonga te boo ange kinai."

²² Te gea 'anga a Jesus nei na hai ake ai na Jew, "Ko Ia gaa kataa ia te Ia? Tena te hai'anga e hai mai ai, 'Te kunga e hano kinai Au kago he'e 'aonga te boo ange kinai koutou?'"

²³ Haka tau atu kinai a Jesus, "Koutou na pegea o gago nei, ka ko Au te pegea mai 'agunga. Koutou na pegea o te kege nei, ka ko Au he'e te pegea o te kege nei. ²⁴ Ko Au kua hai atu kia te koutou, koutou kago mamate ki outou 'oosongo. I te poi he'e too koutou ko AU ko AU, koutou kago mamate ki outou 'oosongo."

²⁵ Ko kigatou noko haka anu atu, "'Ai ko Koe koai?"

Ma te haka tau atu a Jesus, "Manga noho pe nia kua gea goa kinai Au. ²⁶ Ko Au e'eha hai'anga kau gea ai ma te haka aba ai ia te koutou, ka ko Ia noko haka to'o mai ia te Au, ko Ia e maa'ogi. E hai kau manga gea kia pegea i nia noko haka gongo ai Au kia te Ia."

²⁷ Noko he'e na'a ekigatou ko Jesus noko manga gea kia te kigatou ia te Tamana. ²⁸ Ma te hai atu a Jesus kia te kigatou, "Te 'aso kago taa ai ekoutou te Hosa o Pegea kite kros, tena te 'aso kago na'ai ekoutou ko AU ko AU, mate

na'a ma'u ai e koutou ko Au he'e haipaaunga launatasi, ka ko Au manga gea kia pegea inia noko ako e Tamau kia te Au. ²⁹ Ko Ia noko haka to'o mai ia te Au manga haka pata kia te Au. E he'e tuku e Ia ia te Au kau launatasi, iteme'agaa ko ba'i 'aso manga hai e Au nia e magaohie ai." ³⁰ Noko 'eha pegea na too kia te Ia itena konei na gea 'anga.

Na makupuna o Abraham

³¹ Ko Jesus noko gea kina Jew na too kia te Ia o hai atu, "Koutou nimaa pipiki ki te akonga a 'Aku, koutou na pegea haka ako maa'ogi o 'Oku. ³² Ma te hai ke go na'a e koutou te maa'ogi, ma te maa'ogi e hai ke go haka tausuu ia te koutou."

³³ *Ko kigatou noko haka tau kia Jesus o hai atu, "Ko kimatou te hanohano o Abraham, ko kimatou he'e tino akina, kae kohea na gaataki e Koe, te hai mai ke haka tausuu ia te kimatou?"

³⁴ Ma te haka tau atu a Jesus, "Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Ko ba'i pegea hai 'oosongo manga tino ai na 'oosongo. ³⁵ Te pegea tino akina e he'e pau o haka pata kite pegea ma tena haanau, ka manga te hosa te pau o haka pata kinai. ³⁶ Ka nimaa hai ete Hosa ia te koutou o tausuu, koutou ka pau o tausuu maa'ogi. ³⁷ E na'a e Au koutou te hanohano o Abraham, ka manga hai lobo koutou ke taa ia te Au, iteme'agaa koutou e he'e tata'o ki aku akonga. ³⁸ Ko Au manga gea kia te koutou inia noko haka 'agi e Tamau kia te Au, ka manga hai e koutou nia noko haka gongo ai koutou ki outou tupuna."

* **8:33** 8.33 Mt 3.9; Lk 3.8.

³⁹ Ma te haka tau kigatou o hai atu, “Ko Abraham tematou tupuna.”

Mate hai atu a Jesus, “Koutou nimaa na makupuna o Abraham, hai atu na hekau noko hai e Abraham. ⁴⁰ Ka koutou e hai lobo ke taa ia te Au manga 'atigongo kia te koutou i te maa'ogi noko haka gongo ai Au kia te 'Aitu. Ko Abraham noko he'e hai eia na hai'anga konei na noho. ⁴¹ Koutou manga hai e koutou nia noko hai e outou tamana.”

Ko kigatou noko haka tau he'ika'ika'aki o hai atu, “Ko kimatou he'e na tamagiki ma'a ni pegea maasoko, ka ko kimatou e hai tematou Tamana e tasi ko te 'Aitu.”

⁴² Ma te hai atu a Jesus kia te kigatou, “Ko te 'Aitu poi te Tamana o'outou, koutou ma maa'ine kia te Au, iteme'agaa ko Au noko a'u mai a te 'Aitu, tenei Au. Ko Au noko he'e a'u i ma'aku ni haka gaatanga, ka ko Au noko haka to'o mai e te 'Aitu. ⁴³ Tehea te hai'anga e he'e na'a ai e koutou nia e gea ai Au? E he'e na'a e koutou, iteme'agaa koutou e he'e haka gongo ki aku haka hegeunga. ⁴⁴ Koutou te haanau a te tamana o'outou ia Satan, manga siahai koutou ke hai na haka siahai a te tamana o'outou. Koia te 'atua taa pegea noko haka tu'u mai i te haka tu'u sanga o na henua. Koia e he'e pipiki nia e maa'ogi, iteme'agaa te maa'ogi e he'e noho i goto ia te ia. Ona 'aso goi ai, manga gea i te huhuta o'ona, iteme'agaa koia te 'atua goi mate tamana o na pegea gogoi. ⁴⁵ Ka ko Au e gea kia te koutou i te maa'ogi, tenei te hai'anga e he'e too ai koutou kia te Au. ⁴⁶ Eiai he pegea ia te koutou e'aonga te haka'agi eia

ko Au e saga i he 'oosongo? Ka ko Au nimaa 'atigongo ite maa'ogi kia te koutou, 'eaa e he'e too ai koutou kia te Au? ⁴⁷ Te pegea o te 'Aitu, e hai ke haka gongo ki nia e gea ai a te 'Aitu, ka tenei te hai'anga e he'e haka gongo ai koutou kia te Au, iteme'agaa koutou he'e na pegea o te 'Aitu."

Ko Jesus ma Abraham

⁴⁸ Na Jew noko haka tau atu kia Jesus, "'Ai e he'e maa'ogi tematou hai atu'anga, ko Koe te pegea mai Samaria, ko Koe e ughia?"

⁴⁹ Ma te haka tau kinai a Jesus o hai atu, "Ko Au e he'e ughia, ka ko Au manga haka e'eha e Au ia Tamau, ka manga haka ma'u gago e koutou ia te Au. ⁵⁰ Ko Au e he'e sasaga mo'oku he mamagunga, ka ko te 'Aitu te manga sasaga e Ia. E hai ma'u kego haka aba e Ia. ⁵¹ Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Nimaa iai he pegea e pipiki aku haka hegeunga nei, ko Ia kago he'e mate."

⁵² Na Jew noko hai hu'ai ge'o o hai atu kia Jesus, "Te 'aso nei kua na'a e kimatou ko Koe e ughia: Ko Abraham na mate o konaa na noho ma'u na taauga, ka ko Koe e hai mai, 'Nimaa iai he pegea pipiki na haka hegeunga a 'Aku, koia kago he'e mate.' ⁵³ 'Ai ko Koe e hu'ai hua'eha o sigi i tematou tupuna a Abraham? Ka koia na mate o kogaa ana noho ma'u na taauga. Kae tegeu'a ake Koe, ko Koe koai?"

⁵⁴ Ko Jesus noko haka tau atu, "Ko Au poi manga haka e'eha e Au ia te Au, aku haka e'eha'anga e he'e tau hai'anga. Ka ko Tamau e hai ake koutou, ko Ia te 'Aitu o'outou, tenaa Ia manga haka e'eha ia te Au. ⁵⁵ Masi'igoa

e he'e na'a e koutou ia te Ia, kae na'a e Au ia te 'Aitu. Ka nimaa hai atu Au, e he'e na'a e Au ia te Ia, ko Au ka goi ai o noho pe koutou. Kae na'a e Au ia te Ia, ma te pipiki e Au ana haka hegeunga. ⁵⁶ Ko te tupuna o 'outou ia Abraham noko siasia i tena maanatu ke ina ki toku 'aso, ka na ina kinai ma te magaohie ai."

⁵⁷ Ma te hai atu na Jew kia Jesus, "Ko Koe koi he'e gimanga hugu ou ghapu, 'ai ko Koe noko ina kia Abraham?"

⁵⁸ Ma te haka tau atu a Jesus, "Ko Au egea maa'ogi kia te koutou: Na 'aso noko manga koi he'e haka haa ai a Abraham, ko AU." ⁵⁹ Ma te sa'u ake e kigatou na hatu ke taa hatu ai ia te Ia, mate haka ngigo a Jesus o hano 'aatea ite Hage Tapu.

9

Ko Jesus na hai e Ia te tangata kibi o ina

¹ Ko Jesus noko manga sehu, mate ina kite tangata kibi, noko haka tu'u mai itena haka haa 'anga. ² Na pegea haka ako o Jesus noko haka anu'aki kia te Ia o hai atu, "Ako, to'ai te 'oosongo i te tangata nei ma o na hai maatu'a, te noko haka haa ai te tangata nei o kibi?"

³ Ko Jesus noko hai atu, "E he'e na 'oosongo o te tangata nei po o 'ona hai maatu'a, ka te hai 'anga nei e hai ke haka 'agi ai na hekau a te 'Aitu i te ma'ugi o'ona. ⁴ E hai kau hai 'ia na hekau a te 'Aitu noko haka to'o mai ia te Au i na 'aso koi 'ao ai nei, na'e nimaa go a'u te poo kago si'ai he pegea

'aonga te hai hekau. ⁵ *Na 'aso koi noho ai Au i gago nei, ko Au te maagama ki gago nei."

⁶ Nimaa 'oti ite konei ana gea, kae nga'esu ki na kege o natu aano maguu o hugu ai na mata o te tangata. ⁷ Ma te hai atu kia te ia, "Hinatu o huhu'i ou mata ite bai i Siloam." (Te ingoa nei e haka gaataki: Te Haka to'o). Ka te tangata na hano o huhu'i na mata, nimaa hokimai kua ina.

⁸ Ona pegea noko taha mai mana pegea noko ta'a hiina'i ki ana haka ene'anga, noko haka anuanu 'aki, "'Ai he'e tenei te tangata noko ta'anga noho o manga haka ene?" ⁹ Noko iai na pegea noko hai ake, "Koia tenaa."

Kae hai atu kogaa, "Si'ai, manga noho kia te ia."

Ka koia noko hai atu, "E maa'ogi koau."

¹⁰ Ma te haka anuanu a kigatou kia te ia o hai atu, "Ka gua mata o 'ou e kohea na lugaluga?"

¹¹ Koia noko haka tau atu, "Te tangata e mate e kigatou ko Jesus, te natu e Ia na kege o hugu ai oku mata, kae kaunaki e Ia kau hano o huhu'i oku mata ite bai i Siloam. Nimaa hano au o huhu'i, ma te ina ai au."

¹² Ko kigatou na haka anu atu, "Ka tehea te tangata nei?"

Ma te hai atu ia, "E he'e na'a eau."

¹³ Na kakabe e kigatou te tangata noko kibi ki na Pharisee. ¹⁴ Ka te 'ao noko natu ai e Jesus na kege o lugaluga ai e Ia na mata o te tangata kibi te 'Ao Oki oki. ¹⁵ Tena te hai'anga noko haka anuanu ma'u ai na Pharisee kite tangata noko kibi, po koia e kohea na hai o ina, mate

* 9:5 9.5 Mt 5.14; Jn 8.12.

haka tau ia kia te kigatou o hai atu, “Noko hugu e Ia oku mata i na kege kae huhu'i eau, ma te ina au.”

¹⁶ Kogaa i na Pharisee noko hai atu, “Te tangata nei e he'e a'u mai a te 'Aitu, iteme'agaa e he'e pipiki e Ia te 'Ao Oki oki.”

Ka kogaa noko haka anuanu atu, “Kae hai ke kohea na hai ehe pegea 'oosongo na hai'anga haka ohokia nei?” Ma te tuhatuha ai kigatou.

¹⁷ Ma te haka anuanu giu na Pharisee kite tangata noko kibi o hai atu kinai, “E hai mai koe kua lugaluga e Ia gu'ou mata o ina, ka tehea ta'au gea 'anga kia te Ia?”

Ka koia na haka tau atu, “Ko Ia te taauga.”

¹⁸ Na hu'ai pegea o Jew noko manga koi he'e too koia te pegea noko kibi ka kua ina, aano pogo 'aki kigatou ina hai maatu'a o te tangata. ¹⁹ O haka anu 'aki atu kia te kigaaua, “Taugua tama tenei? Tenei te tangata noko hai mai kougua noko kibi i tena haka haa 'anga, kae kohea na hai o ina i te 'aso nei?”

²⁰ Ma te haiatu a ona hai maatu'a, “E na'a ekimaaua koia temaaua tama noko kibi itena haka haa 'anga. ²¹ Kae kohea na hai o ina, ma te koai kua lugaluga gua mata, e he'e na'a ekimaaua. Haka anu atu kia te ia, na'e koia kua tauiku. Koia manga 'aonga te geaake ia te ia.” ²² Ko ona hai maatu'a noko konei agaaua gegea, iteme'agaa ko kigaaua noko matataku kina Jew, ite na'oti ite haka pau ena Jew, nimaa iai he pegea 'atigongo ko Jesus te 'Agiki Taga'ia, koia e hai kego pagepage ite Hage hai paaunga. ²³ Tenei te hai'anga na

hai atu ai a ona hai maatu'a, "Koia kua tauiku manga haka anu atu kia te ia."

²⁴ Ko kigatou na pogo aki giu i te tangata noko kibi, o hai atu kinai, "Haka e'eha atu ia te 'Aitu. E na'a e kitatou te tangata nei te pegea 'oosongo."

²⁵ Te tangata na haka tau atu, "E he'e na'a eau pote pegea 'oosongo po si'ai, kae tasi hai'anga e na'a eau, koau noko kibi ka te 'aso nei koau kua ina."

²⁶ Ma te haka anu atu kigatou kia te ia, "Niaa te noko hai e Ia kia te koe? Noko kohea na lugaluga e Ia gu'ou mata?"

²⁷ Te tangata kibi na haka tau atu, "Kua 'atigongo ai au kia te koutou ka manga he'e haka gongo kinai koutou, ka 'eaa e siahai koutou ke haka gongo giu kinai? 'Ai koutou ma'u e siahahai ke hai ai mo'ona ni pegea haka ako?"

²⁸ Ma te huhu kigatou kia te ia, kae hai atu, "Tena koe te pegea haka ako o te pegea nei, ka ko kimatou na pegea haka ako o Moses. ²⁹ E na'a e kimatou ko te 'Aitu noko gea kia Moses, ka te pegea nei e he'e na'a e kimatou po ko Ia e a'u mai hea."

³⁰ Te tangata noko kibi na haka tau kia te kigatou o hai atu, "Te hai'anga haka ohokia tenei, e he'e na'a e koutou po ko Ia e a'u mai hea, ka kua lugaluga e Ia gu'oku mata. ³¹ E na'a e kitatou ko te 'Aitu e he'e haka gongo ki na pegea 'oosongo, ka ko Ia manga haka gongo ki na pegea sozi maa'ogi kia te Ia, ma te hai nia e siahai kinai a te 'Aitu. ³² Haka tu'u mai i gaa 'aso, e si'ai he pegea ngutua ke luga eia ni mata mo'o he pegea kibi haka tu'u mai i tena haka haa'anga. ³³ Te

tangata nei poi he'e te pegea mai a te 'Aitu, e he'e 'aonga te hai e Ia ni hai 'anga."

³⁴ Ko kigatou noko haka tau kia te ia o hai atu, "Ko koe noko 'oosongo mai i tau haka haa 'anga! 'Ai e hai ke ako e koe ia te kimatou?!" Ma te tupe e kigatou ia te ia ki haho.

³⁵ Ko Jesus na gongo i te tupe 'anga e kigatou ia te ia ki haho. Nimaa i te 'aso na sasa'o ai kia te ia, ma te hai atu, "Ko koe e too ki te Hosa o Pegea?"

³⁶ Te tangata noko kibi na haka anu atu kia Jesus, "Hakahua, hogahoga mai, ka kau too kia te Ia."

³⁷ Ma te hai atu a Jesus kia te ia, "Ko koe ma ina kinai, ka tenei ma'u Au te manga gea kia te koe."

³⁸ Ma te hai atu te tangata, "Hakahua, koau e too kia te Koe." Kae toko tugi o sogi kia te Ia.

³⁹ Ko Jesus na hai atu, "Ko Au noko a'u ki gago nei ke hakaaba a pegea. Na pegea he'e hiina'i, e hai ke go hiina'i. Ka na pegea manga hiina'i, e hai ke go kikibi."

⁴⁰ Noko iai na Pharisee noko noho 'aki haka hitaiaki kia te Ia, na haka gongo ki te konei ana gea 'anga, ma te haka anu atu, "'Eaa? 'Ai ko kimatou ma'u e kikibi?"

⁴¹ Ma te hai atu a Jesus kia te kigatou, "Koutou poi kikibi, koutou e he'e saga i he 'oosongo, ka kua hai mai koutou, 'Ko kimatou e he'e kikibi,' tenaa te hai 'anga koutou manga koi noho toka ai i outou 'oosongo."

10

Te pegea ge'o sipisipi gaoi

¹ Ko Jesus noko hai atu, “Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Te pegea e he'e mene i te aga o te 'aa o na sipisipi, ka manga kake i te kunga 'aatea, koia te pegea kaia'a ma te mou to'o. ² Te tangata e mene ki goto i te agaa, tenaa ia te pegea e ge'o ana sipisipi. ³ Te ge'o sanga o te 'aa kago luga te aga kite pegea ge'o sipisipi nei. Na sipisipi kago haka gongo kitena ge'o. Koia kago ngege ina ingoa o ana sipisipi, ma te kakabe ia te kigatou ki tu'a. ⁴ Te 'aso e kakabe ai ana sipisipi ki tu'a, koia e mu'a ia te kigatou, ka ana sipisipi manga mugi ia te ia, iteme'agaa e na'a e kigatou te ge'o o'ona. ⁵ Ko kigatou kago he'e tata'o i he pegea 'aatea, kago he'agiko ia te ia, iteme'agaa e he'e na'a e kigatou te ge'o o te pegea 'aatea.” ⁶ Ko Jesus noko gea kia te kigatou i te haka gaataki nei, ka noko he'e na'a e kigatou nia te hogahoga e Ia kia te kigatou.

Ko Jesus te pegea ge'o sipisipi gaoi

⁷ Tegaa te hai 'anga na gea hoki ai a Jesus kia te kigatou, “Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Ko Au te aga mo'ona sipisipi. ⁸ Ko ba'i pegea na mumu'a mai ia te Au, na pegea kaia'a ma te mou toto'o. Ka na sipisipi noko he'e haka gongo kia te kigatou. ⁹ Ko Au te aga. Koai e hano ki goto o agatu'u ia te Au, kago ma'ugi. Koia kago noko a'u ki goto ma te hano ki tu'a ke kite ma'ana ni utunga. ¹⁰ Na pegea kaia'a manga boomai ke kaia'a, ma te taa pegea, ma te haka masogo, ka ko Au noko a'u ke hai ai e kigatou te ma'ugi ma te mou tokatokanga.

¹¹ “Ko Au te pegea ge'o sipisipi gaoui. Tegaa te pegea ege'o sipisipi gaoui, te maangao ke haiga'a te ma'ugi ki na sipisipi. ¹² Kate pegea e tau'i'ia, e he'e tenaa te pegea e hai ana sipisipi. Koia nimaa go ina ki he manu totogo hai maka e a'u, kago ti'aki eia na sipisipi kae tege. Ma te kakahi'anga te manu totogo hai maka ki na sipisipi o hai o masoko te maseuseu. ¹³ Te tangata e tege, iteme'agaa koia te pegea manga tau'i'ia, kae he'e 'agoha i na sipisipi.

¹⁴ * “Ko Au te pegea ge'o sipisipi gaoui. E na'a e Au aku sipisipi, kae na'a e aku sipisipi ia te Au. ¹⁵ Manga konei na noho ma'u a Tamau e na'a e Ia ia te Au, kae na'a e Au ia te Ia, ma te maangao Au ke haiga'a toku ma'ugi ki na sipisipi. ¹⁶ E hai ma'u kogaa aku sipisipi, manga koi he'e i te tu'u sipisipi nei, kae hai ma'u kago kakabe mai'ia. Ko kigatou ma'u e hai kego haka gongo ki toku ge'o, ke hai ai he tu'uganga e tasi, ma te pegea ge'o sipisipi e tasi. ¹⁷ Tenei te hai'anga e ma'ine ai a Tamau kia te Au, ia te Au e maangao o haiga'a toku ma'ugi ka kago ga'u haka hoki'ia. ¹⁸ E si'ai he pegea kego sa'u 'aatea eia ia te Au, ka manga haiga'a e Au iaku paaunga. Ko Au e hai taganga te haiga'a e Au, ma te hai taganga te sa'u haka hoki e Au. Na hai'anga nei noko hai mai a Tamau kau hai'ia.”

¹⁹ Tena gea'anga nei, na tuhatuha giu ai na Jew. ²⁰ Noko 'api ia te kigatou noko hai ake, “Ko Ia e uguhia, kae sasa to'a. 'Eaa e haka gongo ai kia te Ia?”

* **10:14** 10.14 Mt 11.27; Lk 10.22.

21 Ka kogaa noko haiatu, “Na pegea he uguhia 'aki e he'e konei na gegea. 'Ai e 'aonga te lugaluga e he 'atua ni mata mo'o he pegea kibi?!”

Na Jew noko he'e too kia Jesus

22 Nimaa tatae te 'aso ote hakatahinga ote Haa tapu 'anga te Hage Tapu, noko hai i Jerusalem. Te 'aso gogohi, 23 ka ko Jesus noko manga igoto ite Hage Tapu, o manga sehu ite kunga hakatokatoka noko ingoa kia Solomon. 24 Na Jew noko haka putu mai kia Jesus o haiatu, “Ehia 'aso ehai e Koe ia te kimatou o he tootoo baasi'a 'aki. Nimaa ko Koe te 'Agiki Taga'ia, hogahoga haka maahoga mai kia te kimatou.”

25 Ma te haka tau atu a Jesus, “Na hogahoga e Au kia tekoutou, ka manga he'e too kinai koutou. Na hai'anga haka ohokia noko hai e Au ite ingoa o Tamau, manga haka 'agiai ia te Au. 26 Ka manga he'e too kinai koutou, iteme'agaa koutou e he'e aku sipisipi. 27 Aku sipisipi e haka gongo kitoku ge'o, kae na'a e Au ia te kigatou o tata'otu'a kigatou ia te Au. 28 E haiga'a e Au te ma'ugi noho goa kia te kigatou, ko kigatou kago he'e mamate, e si'ai he pegea ke go ha'ao ia te kigatou i oku gima. 29 Ko Tamau noko haiga'a ia te kigatou kia te Au, ko Ia e hu'ai hua'eha o sigi i ba'i pegea. Kago si'ai he pegea ha'ao ia te kigatou i na gima o Tamau. 30 Ko Au ma Tamau te launatasi.”

31 Na Jew na tibu hatu giu, ke taa hatu ai ia te Ia, 32 ka na hai atu a Jesus kia te kigatou, “Kua haka 'agi e Au kia tekoutou na hu'ai hai'anga

haka ohokia mai a Tamau. Ka tehea te hai'anga i na me'a nei e hai ke 'aumahu ai e koutou ia te Au?"

³³ *Ma te haka tau na Jew o hai atu, "E he'e hai kimatou 'aumahu 'ia ia te Koe i na hai'anga gaoi, ka tau igho'anga, iteme'agaa ko Koe manga te pegea, kae hai mai Koe, ko Koe ko te 'Aitu."

³⁴ *Ko Jesus na haka tau kia te kigatou o hai atu, "'Ai noko he'e kanukanu ki autou tagangonga, noko hai mai a te 'Aitu, 'Koutou na ngasuenga'?"

³⁵ Nimaa mate e te 'Aitu na ngasuenga na pegea noko haiga'a kinai ana haka hegeunga, o he'e hai songo na Kanukanu Tapu, ³⁶ ka 'eaa te pegea noko tuku babae e te 'Aitu mo'ona o haka to'o mai ki gago nei? 'Eaa e huhu ai koutou kia te Au i te igho, e munange kua hai atu Au, 'Ko Au te Hosa o te 'Aitu?' ³⁷ Ko Au poi he'e hai e Au na hekau a Tamau, noka tautou too kia te Au. ³⁸ Ka nimaa hai e Au na hekau, masi'igoa koutou e he'e too kia te Au, ka manga too atu ki aku hekau, ka ke na'a ai e koutou ma te 'igohia, ko Tamau manga i goto ia te Au, ka ko Au manga ia Tamau." ³⁹ Ko kigatou na hai lobo ma'u ke he 'osohi kia Jesus, ka ko Ia na manga sogā ia te kigatou o he'e he 'osohi kia te Ia.

⁴⁰ *Ko Jesus na hoki ki tegaa pa'asi i Jordan, o manga noho i te kunga noko mataa haa gogomi pegea ai a John. ⁴¹ Noko 'eha pegea boomai kia Jesus. Ko kigatou noko hai ake, "Masi'igoa ko John noko he'e hai ni hai'anga haka ohokia, ka ko ba'i hai'anga noko gea ai i te tangata nei noko

* **10:33** 10.33 Lev 24.16. * **10:34** 10.34 Ps 82.6. * **10:40** 10.40 Jn 1.28.

maa'ogi.” ⁴² Na 'eha pegea i te kunga nei na too kia Jesus.

11

Te mate 'anga a Lazarus

¹ *Noko iai te tangata tena ingoa ko Lazarus noko masaki. Koia te tangata mai Bethany, te manaha o Mary ma tena ta'okete ia Martha.

² *Ko Mary nei, (te noko masaki a tena tunga'ane ia Lazarus), te pegea etasi noko gigingi eia te bai tutuu gaoui ki na tapungao o te Hakahua, kae sogosogo ma'u eia i ona gau'ugu. ³ Ko Mary ma tena ta'okete noko haka to'o te gongo kia Jesus, o hai atu, “Hakahua, te tangata e ma'ine kinai Koe e masaki.”

⁴ Te 'aso na gongo ai a Jesus, ko Ia noko hai atu, “Te 'otinga o te masaki nei e he'e hai ke mate ai, ka manga hai ke haka mamagunga ai ia te 'Aitu. Ma te ke haka mamagunga 'ia ma'u ai te Hosa o te 'Aitu.” ⁵ Ko Jesus noko ma'ine kia Martha, ma tena taina, ma Lazarus. ⁶ Ka te 'aso na gongo ai ko Lazarus e masaki, ko Ia noko manga noho i te kunga noko manga iai i te toka gua 'ao.

⁷ 'Io mugi Ia o hai atu kiona pegea haka ako, “Kitatou giu ki Judea.”

⁸ Ko kigatou noko hai atu, “Ako, te 'aso kua sigiatu, na Jew noko hai lobo kigatou taa 'ia ia te Koe ini hatu. 'Ai ko Koe e hai ke hoki kite kungaa?”

⁹ Ma te hakatau a Jesus o hai atu, “Ko ba'i 'ao manga katoa tuma'a e gua o na mi'i gholoba. Te

* **11:1** 11.1 Lk 10.38,39. * **11:2** 11.2 Jn 12.3.

tangata sehu i te 'ao, ka he'e tukia, iteme'agaa koia manga ina i te maagama'anga o gago nei. ¹⁰ Ka te sehu'anga i te poo, te ka tukia ai, iteme'agaa e he'e maagama."

¹¹ Ko Jesus na 'oti i te konei ana gea, kae hai atu ma'u, "Te hemasi'inga atatou ia Lazarus kua moe, kae hano kau baa'aga'ia."

¹² Ka ona pegea haka ako noko haka tau atu, "Hakahua, koia poi manga moe, koia kago gaoui."

¹³ Ko Jesus noko gaataki e Ia ko Lazarus kua mate, ka ona pegea haka ako noko tegeu'aake ko Ia manga gea ki na momoe'anga manga hai.

¹⁴ 'Io hogahoga haka tinogaoui e Jesus kia te kigatou, "Ko Lazarus kua mate. ¹⁵ Ka te ghaghinga ia te koutou, ko Au e maagaohie ia te Au noko he'e i te kungaa, ka ke too ai koutou kia te Au. Ka kitatou boo kia te ia."

¹⁶ Mate hai atu a Thomas, noko mate te Maasanga, ki gaa pegea haka ako, "Kitatou boo ma'u, kitatou mamate haka pigi kia te Ia."

Ko Jesus noko baa kogikogi ia Martha ma Mary

¹⁷ Nimaa hetae atu a Jesus o na'a, ko Lazarus kua tuku ki te takotonga o toka haa o na 'ao. ¹⁸ Ko Bethany noko hitaiaki ki Jerusalem. ¹⁹ Noko 'api i na Jew noko boomai ke hiina'i kia Martha ma Mary, ke baa kogikogi ia te kigaaua i te mate'anga a tegaaua tunga'ane. ²⁰ Te 'aso na haka gongo ai a Martha ko Jesus kua a'u, koia na hano ke ina kia te Ia, ka ko Mary noko manga noho i te hage. ²¹ Ko Martha noko hai atu kia Jesus, "Hakahua, ko Koe poi noko noho i tenei, toku tunga'ane kua he'e mate. ²² Kae na'a eau, he'e po te gholoba nei

ko te 'Aitu e'aonga te haiga'a kia te Koe nia ka haka ene ai Koe."

²³ Ma te haiatu a Jesus kia Martha, "Ko tou tunga'ane e hai ke ma'ugi hoki."

²⁴ Ma te haka tau atu a Martha, "E na'a eau koia kago ma'ugi hoki ite maa'ugi giu'anga ite 'ao taha'aki."

²⁵ Ka na haiatu a Jesus kia Martha, "Ko Au te maa'ugi giu'anga, ma te ma'ugi. Koai e too kia te Au, si'igoa koia e mate, kae hai ke go ma'ugi."

²⁶ Ka koai manga ma'ugi kae too kia te Au, koia kago he'e pau o mate. Ko koe e too ki te hai'anga nei?"

²⁷ Ma te hakatau a Martha o haiatu, "'Oo Hakahua, koau kua too kia te Koe, te 'Agiki Taga'ia, te Hosa o te 'Aitu. Tenei te Hosa o te 'Aitu noko hai ke go a'u ki gago nei."

²⁸ Nimaa 'oti ite konei na gea a Martha, kae hoki o manga gea haka'aonga kia tona taina ia Mary o haiatu, "Te Ako kua i tenei, kae ma haka anu ia te koe." ²⁹ Te haka gongo'anga kinai a Mary, koia na tu'u ghali o hano kia Jesus. ³⁰ Te 'aso na, ko Jesus noko manga koi he'e hano kigoto ite manaha, ka noko manga noho ite kunga noko sasa'o ai a Martha kia te Ia. ³¹ Te gholoba na hiina'iai na Jew noko haka pata kia Mary o manga baakogikogi, ia Mary etu'u o ghali o hano ki haho, ko kigatou na tata'o ia teia, ite noko tegeu'aake kigatou koia e hano ki te takotonga ke noko magepe ai.

³² Te 'aso na hetae ai a Mary kite kunga noko iai a Jesus o ina kia te Ia, koia na too kina ba'e

o te 'Aitu, kae hai atu, “Hakahua, ko Koe poi noko noho i tenei, toku tunga'ane kua he'e mate.”

³³ Ko Jesus na ina kia Mary noko tangi, ma na Jew noko tata'o mai ai na tatangi ma'u. Ko Jesus na hu'ai 'agoha o haka gongo songo ai. ³⁴ Ma te haka anu a Jesus o hai atu, “Tehea te kunga e tanu ai e koutou ia te ia?”

Ko kigatou na haka tau kinai o hai atu, “Hakahua, a'u o ina kinai.”

³⁵ Ko Jesus na tangi.

³⁶ Mate hai atu na Jew, “Hiina'iatu kitona ma'ine kia te ia.”

³⁷ Ka noko iai kogaa ina Jew noko hai ake, “Ko Ia te noko lugaluga e Ia na mata o te tangata kibi, 'ai e he'e 'aonga te pipiki e Ia ia Lazarus ke noka te mate?”

Ko Lazarus na ma'ugi hoki

³⁸ Ko Jesus na hu'ai 'agoha hoki, ma te hinatu ki te takotonga, te 'ana, ka noko hugi te hu'ai hatu o titingi ai tena mata.

³⁹ Ma te hai atu a Jesus, “'Aka 'aatea atu te hatu na.”

Ka ko Martha te tuhahine o te tangata kua mate, noko hai atu, “Hakahua, te 'aso nei kua tutuu maase'iai, iteme'agaa kua poo haa te tanu.”

⁴⁰ Ma te hai atu a Jesus kia Martha, “'Ai noko he'e hogahoga e Au kia te koe, nimaa too koe kia te Au, ko koe ka ina ki te mamagunga o te 'Aitu?”

⁴¹ Mate 'aka 'aatea e kigatou te hatu, kae ina haka tu'u a Jesus o hai ake, “Tamau, ko Au e 'aue kia te Koe ia te Koe manga haka gongo kia te Au.

⁴² E na'a e Au ko Koe manga haka gongo kia te Au

i ba'i 'aso, kae konei aku gea i te ghaghinga i na pegea e noho 'aki nei, kigatou na'a ia ko Au noko haka to'o mai e Koe."

⁴³ Te gholoba na konei nagea ai a Jesus, ko Ia na ngege i te hu'ai ge'o, "Lazarus, sopo mai!"

⁴⁴ Te tangata noko mate na 'aga mai, ka na gima mana ba'e noko manga koi gii i na pa'asi laoa, noko manga koi pegu ma'u na mata i te laoa. Mate kaunaki e Jesus ia te kigatou, o haiatu, "Huhuke atu na laoa, kae tuku ke hano."

Te paaunga huu ke taa ia Jesus

(Matthew 26.1-5; Mark 14.1-2; Luke 22.1-2)

⁴⁵ Noko 'eha na Jew kigatou noko boomai kia Mary, na hiina'i kinia noko hai e Jesus, ko kigatou na too ai kia te Ia. ⁴⁶ Ka noko iai kogaa ia te kigatou noko giu ki na Pharisee o 'atigongo kia te kigatou i nia kua hai e Jesus.

⁴⁷ Ma te he potaki na Pharisee ma na hakahua o na priest o hai ake, "Niaa e hai kitatou hai 'ia? Iteme'agaa e 'eha hai 'anga haka ohokia kua hai e te tangata nei. ⁴⁸ Nimaa tuku e kitatou ia te Ia ke noko konei ana hai hano, ko ba'i pegea kago too kia te Ia, mate go boomai na pegea o Rome o ha'ao te manaha otatou nei ma otatou pegea ma'u."

⁴⁹ Noko iai te launatasi ia te kigatou, tena ingoa ko Caiaphas, te hakahua o na priest i te ghapu na, koia noko hai atu, "'Ai e he'e mi'i na'a ekoutou he hai 'anga. ⁵⁰ 'Ai e he'e na'a ekoutou, egaoi i te tuku ekoutou he launatasi tangata ke mate kia pegea, o sigi i te haka masogo ba'i pegea ngatahi?"

⁵¹ Ko Caiaphas noko he'e manga gauhua o konei ana gea, ka koia te hakahua ona priest i te ghapu na, koia noko taga gongo ia Jesus e hai kego mate ki na pegea o Jew. ⁵² E he'e manga ko Jew soko, kae hai kego hakatahi 'aki e Ia na tamagiki a te 'Aitu na maseuseu. ⁵³ Ma te haka tu'u i te 'ao na o hano, na Jew na haka pau kigatou go taa 'ia ia Jesus.

⁵⁴ Mate he'e sehu haka 'agi'agi ai a Jesus i Judea. Ko Ia na hano kite kunga e hitaiaki kite tugatea, te manaha noko mate ko Ephraim. Ko Ia noko manga noho haka pata ai ki ona pegea haka ako.

⁵⁵ Te haka tahinga o Jew i te Passover na hitaiaki, noko 'eha pegea na boomai i ba'i kakai 'anga ki Jerusalem, ke mataa hai ia te kigatou ke ma'a, 'io mugimai te 'aso o te haka tahinga. ⁵⁶ Ko kigatou noko manga sasaga ia Jesus. Te 'aso noko tutu'u ai kigatou i te Hage Tapu, ko kigatou noko manga haka anuanu 'aki, "Kohea autou tegeu'a? 'Ai ko Jesus ka he'e a'u kite haka tahinga nei?"

⁵⁷ Ka na hakahua o na priest ma na Pharisee noko hai tegatou hu'ai gegea 'anga: Nimaa na'a e he pegea te kunga e iai a Jesus, ke hogahoga eia, ka kigatou he 'osohi kia te Ia.

12

*Te gigingi 'anga te bai tutuu gaoi kia Jesus
(Matthew 26.6-13; Mark 14.3-9)*

¹ Te toka ono 'ao noko toe ka ke hetae ai te 'ao o te haka tahinga o te Passover, ko Jesus noko hetae mai ki Bethany, te manaha noko kakai ai a Lazarus na haka ma'ugi e Ia i tena mate 'anga.

² Na gosigosi e kigatou te kainga kia te Ia. Ko Martha noko 'aabaki i te hai utunga 'anga, ka ko Lazarus noko manga haka pata ki na pegea noko noho 'aki haka pigi kia Jesus. ³ *Ma te to'o mai e Mary te bai hu'ai tutuu gaoui noko gosigosi hagetasi ina nadi, noko hu'ai 'eha ona mane. Ka na gigingi e Mary ki na ba'e o Jesus, kae sogosogo eia i ona gau 'ugu. Te hage na gemosi ai te tutuu gaoui 'anga o te bai.

⁴ Te launatasi ina pegea hakaako o Jesus, tena ingoa ko Judas Iscariot, te pegea noko hai kego haka soko ia te Ia, noko hai atu, ⁵ "Tehea te hai 'anga e he'e tau'iai te baina, ke hai ai ni mane hu'ai 'eha, ke haiga'a ki na pegea lae?" ⁶ Ko Judas noko he'e konei ana gea i te 'agoha ki na pegea lae, ka naato'o ia te ia te pegea kaia'a noko he to'o 'aki eia te kete mane o manga sa'ohie i na mane.

⁷ Ka ko Jesus na hai atu, "Saunoa atu kite hahine na! Tuku atu ke hai nia e hai eia kite 'ao kago tanu ai ia te Au. ⁸ *Koutou ka noko haka pata 'aki ma na pegea lae, ka ko Au ka he'e noko haka pata kia te koutou."

⁹ Te 'apitanga o Jew na gongo ia Jesus manga noho i Bethany, ko kigatou na boo kinai. Ko kigatou noko he'e manga boo kia Jesus, ka noko boo ke hiina'i ma'u kia Lazarus na haka ma'ugi e Jesus i te mate'anga. ¹⁰ Mate puge ai na hakahua ona Priest, ke taa ma'u ia Lazarus. ¹¹ Iteme'agaa ko Lazarus te kua hai eia te

* **12:3** 12.3 Lk 7.37,38. * **12:8** 12.8 Deut 15.11.

'apitanga o Jew o ti'aki ogatou hutiaki, kae too kia Jesus.

*Te 'Agiki Taga'ia noko hano ki Jerusalem
(Matthew 21.1-11; Mark 11.1-11; Luke 19.28-40)*

¹² Nimaa itegaa 'ao, te 'apitanga na boomai kite haka tahinga o te Passover, ko kigatou na haka gongo ko Jesus e a'u ki Jerusalem. ¹³ *Noko to'o e kigatou na gaukei e noho pena paipai o boo ke sasa'o kia Jesus. Ko kigatou noko ngengege o hai ake,

“Haka e'eha ia te 'Aitu!

Haka gaoi ki te pegea e a'u i te ingoa o te 'Aitu!

Haka gaoi ki te Hakahua o Israel!”

¹⁴ Ko Jesus na kite e Ia te mi'i donki o sopo kinai o papata ki na Kanukanu Tapu, noko hai ake,

¹⁵ * “Noka tautou matataku na pegea o Jerusalem.

Hiina'i atu, tenaa te hakahua o 'outou te a'u, e eke i te punua donki.”

¹⁶ Ona pegea haka ako na mataa he'e na'a e kigatou te hai'anga nei i te 'aso na. Ka te 'aso na ma'ugi hoki ai a Jesus kitena mamagunga, ma te maanatu ai kigatou, 'ai na Kanukanu Tapu noko gea ina hai'anga nei ia Jesus, ka na hai'anga nei kua hai kia te Ia.

¹⁷ Te 'apitanga noko noho'aki haka pata kia Jesus ite 'aso noko ngegeai ia Lazarus o sopo mai i te takotonga o haka ma'ugi ia te ia i te mate'anga, noko manga 'atigongo i te hai'anga

* **12:13** 12.13 Ps 118.25,26. * **12:15** 12.15 Zech 9.9.

nei. ¹⁸ Tegaa te hai'anga na boo ai te 'api-tanga ke sasa'o kia te Ia, iteme'agaa ko kigatou na haka gongo ite noko hai e Ia te hai'anga haka ohokia nei. ¹⁹ Na Pharisee na hegeu o hai ake, “Kua kite iho e kitatou, ko kitatou e pau o he'e tau hai'anga. 'Ai hiina'i atu, ko ba'i pegea kua tata'o tu'a ia te Ia.”

Ko Jesus noko taga gongo i tena mate

²⁰ Te 'asona, noko iai na pegea mai Greece, noko uso ina pegea noko boo ke sogi ite haka tahinga. ²¹ Ko kigatou na boomai kia Philip te pegea mai Bethsaida i Galilee, o haka ene 'aki kinai, “Hakahua, ko kimatou e siahahai kimatou hiina'i kia Jesus.” ²² Ma te hano a Philip o 'atigongo ai kia Andrew, mate boo kigaaua he 'atigongo 'aki ai kia Jesus.

²³ Mate hakatau a Jesus kia tekigaaua o hai atu, “Kua hetae mai te gholoba ki te Hosa o Pegea ke mamagunga ai. ²⁴ Ko Au e gea maa'ogi kia te kouguu: Na hatu witi, manga na hatu me'a. Ka manga te hatu witi kago toiho ki te kege o mate, te kago mugi o hai mo'ona ni hatu o hu'ai 'eha. ²⁵ *Te pegea nimaa ma'ine ki te ma'ugi o'ona, kago he'e kite eia te ma'ugi. Ka te pegea e hai ti'aki te ma'ugi o'ona i gago nei, e hai ke go ga'u ai te ma'ugi noho goa. ²⁶ Koai e siahai ke hai hekau kia te Au, koia e hai ke tata'o ia te Au. Tehea te kunga kago noho ai Au, toku guani kago haka pata kia te Au. Ko Tamau kago haka e'eha e Ia te pegea kago hai hekau kia te Au.

* **12:25** 12.25 Mt 10.39; 16.25; Mk 8.35; Lk 9.24; 17.33.

²⁷ “Te 'aso nei toku uso e haka gongo songo, kae hai kau kohea aku to'o? 'Ai e hai kau haiatu, 'Tamau, noka te toku te gholoba nei ke a'u kia te Au'? Si'ai, tenei te hai'anga noko a'u ai Au kite gholoba nei. ²⁸ Tamau, tou ingoa ke mamagunga.”

Mate ihomai te ge'o mai tegangi o geaiho, “Kua haka mamagunga eAu, kae hai kau go haka mamagunga haka hoki'ia.” ²⁹ Te 'apitanga noko tutu'u ite kungaa, noko haka gongo kite ge'o, ka noko haiake na hatutigi, kae haiake kogaa, te ensel e gea kia te Ia.

³⁰ Ma te haiatu a Jesus kia te kigatou, “Te ge'o nei e he'e a'u kia te Au, kae a'u kia te koutou. ³¹ Tenei te 'aso e hai ke haka aba ai a gago nei. Te hakahua o gago nei ia Satan e hai ke pagepage. ³² Te 'aso kago tau ai ia te Au kite kros, e hai kau go tataki mai'ia ba'i pegea kia te Au.” ³³ Ko Jesus noko konei ana gea, ke haka 'agi ai na noho o te mate'anga e hai ke go mate ai.

³⁴ *Te 'apitanga na haka tau o haiatu kinai, “Ko kimatou noko haka gongo ki na tagangonga e haiake, ‘Te 'Agiki Taga'ia e hai kego noko ma'ugi ki ba'i 'aso.’ Ka 'eaa e hai mai ai Koe, ‘Te Hosa o Pegea e hai ke go tau ai ki te kros?’ 'Ai koai te Hosa o Pegea?”

³⁵ Ma te haka tau atu a Jesus, “E hai ke manga mi'i taunga gogoa te haka pata te maagama kia te koutou. Noko lango atu i te gholoba koi hai ai e koutou te maagama, ka kego noka te hetae te poo'uinga kia te koutou, iteme'agaa te pegea

* **12:34** 12.34 Ps 110.4; Is 9.7; Ezek 37.25; Dan 7.14.

sehu i te poo'uinga, ka he'e na'a eia te kunga e hano kinai. ³⁶ Kae too atu kite maagama i te gholoba koi hai ai e koutou, ka ke hai ni tama giki ma'a te maagama ia te koutou." Te 'aso na 'oti ai te gea'anga a Jesus ina hai'anga nei, ko Ia na hano o noho haka ngigo ia te kigatou.

Ko Jew noko he'e too kia Jesus

³⁷ Masi'igoa ko kigatou noko hiina'i kina hai'anga haka ohokia noko hai e Jesus, ka ko kigatou noko he'e too kia te Ia. ³⁸*Te hai'anga nei na haka maa'ogi ai nia noko gea kinai te taauga ia Isaiah:

"Hakahua, koai e too ki amatou 'atigongo 'anga? Koai ma'u te kua haka'agi kinai na taganga o te 'Aitu?"

³⁹ Tenei te hai'anga na he'e too ai a kigatou, iteme'agaa te taauga ia Isaiah noko konei ana gea i tegaa tasi kunga:

⁴⁰*"Na hai e Ia ogatou mata o kikibi, ma te hai ogatou uso o mogi, ka kigatou he'e hiina'i ogatou mata, ma te he'e tau naa'anga i ogatou uso, ma te he'e he keu'aki giu mai, ka kego haka maa'ugi e Ia ia te kigatou."

⁴¹ Te taauga ia Isaiah noko gea i te hai'anga nei, iteme'agaa koia na ina ki te mamagunga o Jesus, ma te konei ana gea ai.

⁴² Masi'igoa na konei na noho, ka kogaa i na mu'a'aki na too kia Jesus, kae naato'o ko kigatou na Pharisee ko kigatou na he'e gegea haka'agi'agi ai i te matataku, i te kai paagea i te

* **12:38** 12.38 Is 53.1. * **12:40** 12.40 Is 6.10.

Hage hai paaunga o Jew, ⁴³ ia te kigatou noko maa'ine ki na haka e'eha 'anga e pegea o sigi i te haka e'eha e te 'Aitu.

⁴⁴ Ko Jesus na hai atu i te hu'ai ge'o, "Koai e too kia te Au, e he'e manga too kia te Au launatasi, kae too kia te Ia noko haka to'o mai ia te Au. ⁴⁵ Koai e ina kia te Au, e ina ma'u kia te Ia noko haka to'o mai ia te Au. ⁴⁶ Ko Au noko a'u ki gago nei, ke noho pe te maagama. Koai e too kia te Au, ka he'e noho i te poo'uinga.

⁴⁷ "Koai e haka gongo ki aku gea 'anga nei o he'e too kinai, kago he'e haka aba e Au ia te ia. Ite me'agaa ko Au noko he'e a'u kau haka aba 'ia a gago nei, ka noko a'u kau haka ma'ugi 'ia. ⁴⁸ Koai e he'e tata'o kia te Au, mate he'e haka gongo ki aku gea 'anga nei, e iai te launatasi e hai ke go haka aba ia te ia: Na haka hegeunga kua 'oti i te gea ai Au, te hai ke go haka aba ia te ia i te 'ao taha'aki. ⁴⁹ Ko Au e he'e manga gea i aku paaunga, ka ko Tamau noko haka to'o mai ia te Au, te noko haka hegeu kia te Au, inia e hai kau hai atu ai mate gea ai. ⁵⁰ E na'a e Au ana haka hegeunga e hutiaki ki te ma'ugi noho goa. E kogaa na noho, nia e gea ai Au, ko Au manga gea i na hai 'anga haka hegeu ai a Tamau kau gea ai."

13

Ko Jesus noko huhu'i na tapungao o na pegea haka ako

¹ Noko mugimai te 'aso o te haka tahinga o te Passover, ko Jesus noko na'a e Ia kua hetae mai te 'aso o'Ona ke hano ai i gago nei kia te Tamana. Ko Ia noko ma'ine ki ona pegea i gago nei. Ko Ia

noko ma'ine kia te kigatou o hano aano hetae ki tena 'otinga.

² Ko Jesus ma ona pegea haka ako noko manga koi noho'aki ite kainga ite ahiahi, ko Satan na'oti ite haka niniko ia Judas Iscariot, te hosa o Simon, ke haka soko ia Jesus. ³ Ko Jesus noko na'a e Ia, ko te Tamana kua 'oti ite tuku e Ia ba'i hai 'anga ki ona taganga, kae na'a ma'u e Ia ko Ia noko a'u mai ia te 'Aitu, kae hai ke hoki kia te 'Aitu; ⁴ ma te tu'u a Jesus ite kainga o 'ui tona hu'ai ake, kae sa'u mai te taolo o nono'a ki te pagi o 'Ona. ⁵ Mugi i te hai 'anga nei kae gigingi e Ia te bai ki te besin, o haka tu'u huhu'i ai na tapungao o na pegea haka ako, kae sogosogo i te taolo noko nono'a ki na pagi.

⁶ Nimaa hinatu a Jesus kia Simon Peter, ma te hai atu a Peter kia te Ia, "Hakahua, 'ai e hai ke huhu'i e Koe oku tapungao?"

⁷ Ko Jesus noko haka tau kia te ia o hai atu, "E he'e gaataki e koe nia te hai e Au nei, kae hai ke go mugi koe o na'a."

⁸ Ma te hai atu a Peter, "Si'ai, ka he'e huhu'i e Koe gu'oku tapungao!"

Ma te haka tau atu a Jesus, "Nimaa he'e huhu'i e Au gu'ou tapungao, ko koe he'e te pegea o'Oku."

⁹ Ma te haka tau atu a Peter, "Hakahua, noka te manga huhu'i gu'oku tapungao, ka ke huhu'i ma'u gu'oku gima ma toku 'ugu."

¹⁰ Ma te haka tau atu a Jesus, "Te pegea 'oti i te kaukau e hai ke manga huhu'i gua tapungao, ka te tino kaatoa kua ma'a. Ka koutou kua ma'a, kae he'e ko koutou ngatahi." ¹¹ Noko na'a e Jesus,

koai te hai ke haka soko ia te Ia, tena te hai'anga noko hai atu ai, “Koutou e he'e ma'a ngatahi.”

¹² *Te 'aso na'oti ite huhu'iai e Jesus oga-tou tapungao, ko Ia na ake hoki itena hu'ai ake, o noho hoki kite kunga noko noho ai, o haka anu atu kia te kigatou, “E gaataki e koutou te hai'anga e hai e Au kia te koutou nei?” ¹³ Koutou e hai mai, ko Au te Ako ma te Hakahua. E maa'ogi, ko Au e konaa aku noho. ¹⁴ Nimaa ko Au te Hakahua o'outou ma te Ako o'outou, ka kua huhu'i e Au 'outou tapungao, koutou e hai ke huhu'i ma'u na tapungao ogaa pegea. ¹⁵ Kua tuku e Au te haka mee'inga kia te koutou, koutou go hai atu'ia ke noho kite hai'anga e Au kia te koutou. ¹⁶ *Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou, esi'ai he guani ke hua'eha o sigi imo'ona he hakahua. E si'ai he pegea to'o gongo ke hua'eha o sigi ite pegea e haka to'o ia te ia. ¹⁷ Nimaa na'a e koutou na hai'anga nei, koutou kago ga'u ai e koutou te haka gaoui i te poi hai e koutou.

Ko Jesus noko taga gongo i tona haka soko 'ia
(*Matthew 26.20-25; Mark 14.17-21; Luke 22.21-23*)

¹⁸ * “Ko Au e he'e gea kia te koutou ngatahi, e na'a e Au oku pegea noko ligo, ka te hai'anga ke haka maa'ogi ai na Kanukanu Tapu, noko hai ake: 'Te pegea manga kai 'aabaki i aku utunga, e hai ke go taka hugi o haka makau ia te Au.’

¹⁹ E 'atigongo ai Au kia te koutou i te gholoba nei, 'io mugi o hai. Ka nimaa go maa'ogi o hai, ke go

* **13:12** 13.12 Lk 22.27. * **13:16** 13.16 Mt 10.24; Lk 6.40; Jn 15.20. * **13:18** 13.18 Ps 41.9.

too ai koutou kia te Au, na'e ko Au tenei. ²⁰ *Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou, koai e haka pogo eia he pegea haka to'o e Au, koia e haka pogo ia te Au. Ka koai e haka pogo ia te Au, koia e haka pogo ia te Ia noko haka to'o mai ia te Au."

²¹ Mugi ite gea'anga a Jesus ite hai'anga nei, ko Ia na hu'ai haka gongo songo, ma te hoga-hoga haka tinoga'i e Ia, "Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Eiai te launatasi ia te koutou, e hai ke haka soko eia ia te Au."

²² Ona pegea haka ako na he hiina'i'aki, iteme'agaa noko he'e na'a po koai te gea kinai.

²³ Te launatasi i na pegea haka ako noko ma'ine kinai a Jesus, koia noko noho hitaiaki kia te Ia.

²⁴ Ko Simon Peter noko mou atu kite pegea haka ako nei o hai atu, "Haka anu atu kia te Ia po koai te gea kinai."

²⁵ Loghoni atu te pegea hakaako kia Jesus, o haka anu atu kia te Ia, "Koai te gea kinai Koe, Hakahua?"

²⁶ Ma te haka tau kinai a Jesus o hai atu, "Tegaa te pegea te hai kau gogomi'ia te potu bred nei i te besin o 'abange kinai." Ma te sa'u e Ia te potu bred o gogomi kae 'abange kia Judas Iscariot, te hosa o Simon. ²⁷ Nima sa'u e Judas te potu bred, ko Satan na ghali o hano kite uso o'ona.

Ma te hai atu a Jesus kia Judas, "Niaa te hai ke hai e koe, he ghali taki atu." ²⁸ Na si'ai he launatasi ina pegea noko ite kainga ke na'a, po 'eaa e konei na gea ai a Jesus kia Judas.

²⁹ Ko Judas noko ge'o eia te kete mane, tenaa te hai'anga noko iai kogaa i na pegea haka ako na

* **13:20** 13.20 Mt 10.40; Mk 9.37; Lk 9.48; 10.16.

tegeu'a ake, ko Jesus e gea kia Judas ke hano o tau'i mai nia e sanga songo ai kigatou i te kainga, po noko kaunaki ke haiga'a ni mane ki na pegea lae. ³⁰ Nima sa'u e Judas te potu bred, mate ghali o tohu ki haho, ka na poo.

Te tagangonga ho'ou

³¹ Mugi i te hano 'anga a Judas, ko Jesus noko hai atu, "Te gholoba nei te Hosa o Pegea e hai ke mamagunga, ka te mamagunga o te 'Aitu e hai ke agatu'u ia te Ia. ³² Ko te 'Aitu nima mamagunga o agatu'u ia te Ia, ko Ia ka hai te Hosa o mamagunga ia te Ia ma'u, kae hai ke ghali a te 'Aitu o konei na hai kia te Ia.

³³ * "Aku tama giki, ko Au ka he'e noho goa taku haka pata kia te koutou. Koutou kago sasaga ia te Au, kae hai kau gea kia te koutou i nia na gea ai Au ki na Jew, koutou kago he'e boo ange kite kunga e hano kinai Au.

³⁴ * "Te tagangonga ho'ou e gea ai Au kia te koutou: He ma'ine 'aki atu. Ke noho pe aku ma'ine 'anga kia te koutou, ka koutou he ma'ine 'aki atu ma'u. ³⁵ Koutou nima he ma'ine 'aki, kago na'a ai e ba'i pegea, koutou oku pegea haka ako."

Ko Jesus noko taga gongo i te haka si'ai 'anga e Peter

(Matthew 26.31-35; Mark 14.27-31; Luke 22.31-34)

³⁶ Ko Simon Peter noko haka anu kia te Ia o hai atu, "Hakahua, ko Koe e hano ki hea?"

* **13:33** 13.33 Jn 7.34. * **13:34** 13.34 Jn 15.12,17; 1 Jn 3.23; 2 Jn 1.5.

Mate haka tau atu a Jesus, “Koe ka he'e tata'o ki te kunga e hano kinai Au, kae hai ke go mugi koe o tata'o ange ia te Au.”

³⁷ Ko Peter noko haka anu atu, “Hakahua, 'eaa e he'e tata'o ai au ia te Koe i te 'aso nei? Ko au e ngaague kau mate haka pigi kia te Koe.”

³⁸ Ma te haka tau kinai a Jesus o hai atu, “'Ai ko koe e ngaague maa'ogi ke mate haka pigi kia te Au? Ko Au e gea maa'ogi kia te koe: 'Io mugi te paolo o tangi, e hai ke go mataa gea haka togu koe o haka si'ai ia te Au.

14

Ko Jesus noko baa kogikogi ona pegea haka ako

¹ “Noka te tuku outou uso ke moutegeu'a. Koutou too atu kia te 'Aitu, mate too ma'u kia te Au. ² Ko goto i te hage o Tamau e'eha ai kunga kakai, ka nimaa he'e konei na noho, 'ai ko Au ka he'e hai atu kia te koutou. E hano kau ngaague'ia he kunga kia te koutou. ³ Ka nimaa hano Au o ngaague he kunga kia te koutou, e hai kau go hokimai o kakabe ia te koutou ke haka pata kia te Au koutou go noho 'aki ma'u i te kunga e noho ai Au. ⁴ Kua na'a e koutou te aga ki te kunga e hano kinai Au.”

⁵ Ma te hai atu a Thomas kia Jesus, “Hakahua, e he'e na'a e kimatou te kunga e hano kinai Koe, kae hai kimatou kohea na na'a 'ia te aga?”

⁶ Ma te haka tau a Jesus o hai atu, “Tenei Au te aga, ma te maa'ogi, ma te ma'ugi. E si'ai he pegea ke manga hano kia Tamau, ka manga na pegea e agatu'u ia te Au. ⁷ Nimaa na'a gaoui e koutou

ia te Au, ka na'a ma'u e koutou ia Tamau, ma te hiina'i koutou kia te Ia."

⁸ Mate hai atu a Philip, "Hakahua, haka 'agi mai ia te Tamau kia te kimatou, manga tenaa te siahai amatou."

⁹ Ma te haka tau kinai a Jesus o hai atu, "Tasi aa 'aso haka pata ai Au kia te koutou? 'Ai koi he'e na'a ekoe ia te Au Philip? Koai eina kia te Au eina kia Tamau, ka 'eaa e hai mai ai koe, haka 'agi mai kia te kimatou ia te Tamau? ¹⁰ 'Ai kokoe e he'e too kinai, ko Au manga igoto ia Tamau, ka ko Tamau manga igoto ia te Au? Na haka hegeunga e gea ai Au kia te koutou e he'e aku haka hegeunga. Ka ko Tamau e noho igoto ia te Au, o manga hai ana hekau. ¹¹ Too mai kia te Au, i taku hai atu 'anga: Ko Au manga igoto ia Tamau ka ko Tamau manga igoto ia te Au. Nimaa si'ai, too mai kia te Au i na hekau manga hai e Au. ¹² Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Koai e too kia te Au, kago hai eia na hekau manga hai e Au. Kago hai ma'u eia ni hu'ai hai 'anga o sigi i na hai 'anga nei, iteme'agaa ko Au e hano kia Tamau. ¹³ E hai kau go noko hai 'ia nia kago noko haka ene 'aki ai koutou i toku ingoa, ka ke haka 'agi ai e te Hosa te mamagunga o te Tamana. ¹⁴ Koutou nimaa go haka ene 'aki kia te Au ini hai 'anga i toku ingoa, e hai kau go noko hai 'ia.

Te tukungaa kupu i te Spirit Tapu

¹⁵ "Koutou nimaa ma'ine kia te Au, koutou e hai ke mangangao ki aku haka hegeunga nei. ¹⁶ Ka ko Au e hai kau go haka ene kia Tamau, ke go haiga'a e Ia kia te koutou tegaa ia 'aabaki, e hai ke go noho haka pata kia te koutou i ba'i 'aso.

¹⁷ Ko Ia te Spirit Tapu o te maa'ogi, kago he'e ga'u e ba'i pegea o gago nei, iteme'agaa kago he'e hiina'i kinai, mate he'e na'a ekigatou te Spirit Tapu, kae hai kego manga na'a ekoutou, iteme'agaa e hai kego haka pata kia te koutou, mate noho ioutou uso. ¹⁸ Ko Au kago he'e tuku e Au ia te koutou ke noho pena tamagiki he'e tau haimaatu'a, kae hai kaugo hokimai kia te koutou. ¹⁹ Ka mi'i taungagogo kae he'e hiina'i na pegea o gago nei kia te Au, kae koutou kago noko hiina'i kia te Au. Iteme'agaa ko Au manga ma'ugi, koutou kago noko maa'ugi ma'u. ²⁰ Nimaa go hetae mai te 'aona, e hai kego na'a ekoutou, ko Au ei-goto ia Tamau, kae noho 'aki koutou ia te Au, ka ko Au manga i-goto ia te koutou. ²¹ Koai e pipiki aku haka hegeunga nei, mate maangao kinai, tenaa ia e ma'ine kia te Au. Koai e ma'ine kia te Au, e hai ke ma'ine kinai a Tamau, e hai ma'u kaugo ma'ine kia te ia, mate go haka 'agi ia te Au kia te ia."

²² Ma te hai atu a Judas (he'e ko Judas Iscariot), "Hakahua, 'eaa e hai kego manga haka 'agi ai ia te Koe kia te kimatou, ka he'e haka 'agi ai ki na pegea o gago nei?"

²³ Ma te haka tau a Jesus kia te ia o hai atu, "Nimaa iai he pegea e ma'ine kia te Au, koia e hai ke maangao ki aku akonga. Ko Tamau e hai kego ma'ine kia te ia. Ko kimaaua ma Tamau e hai kimaaua go boomai o noho 'aki haka pata kia te ia. ²⁴ Koai e he'e ma'ine kia te Au, ka he'e maangao ki aku akonga. Na haka hegeunga e haka gongo kinai koutou nei, e he'e aku haka hegeunga, ka

na gea 'anga a Tamau noko haka to'o mai e Ia ia te Au.

²⁵ “Konei na hai'anga e'atigongo ai Au kia te koutou i oku 'aso koi haka pata ai kia te koutou.

²⁶ Ka te 'aabaki ite Spirit Tapu, e hai kego haka to'o mai e Tamau i toku ingoa, te hai kego ako ia te koutou i ba'i hai'anga, ma te go hai ia te koutou ke maanatu giu ki ba'i hai'anga gea ai Au kia te koutou. ²⁷ Te goto maagie e tuku e Au kia te koutou, toku goto maagie e haiga'a e Au kia te koutou. E he'e noho ki na haiga'a 'anga o gago nei. Noka te tuku outou uso ke mou tegeu'a, ma te noka te matataku.

²⁸ “Koutou kua haka gongo kia te Au kae hai atu, ko Au e hano kae hai kaugo hoki mai kia te koutou. Koutou nimaa ma'ine kia te Au, koutou e hai ke magagaohie ia te Au e hano kia Tamau, iteme'agaa ko Tamau e hua'e ha o sigi ia te Au. ²⁹ Ko Au e'atigongo ai kia te koutou i na 'aso nei, 'io mugi o hetae mai. Ka nimaa go hetae mai, koutou hai kego too ai kia te Au.

³⁰ Ko Au ka he'e noho goa taku gea haka pigi kia te koutou, iteme'agaa te hakahua o gago nei ia Satan e a'u. Koia e he'e hai taganga o sigi ia te Au.

³¹ Ka manga hai ke na'a ai ena pegea o gago nei, ko Au e ma'ine kia Tamau, ma te hai e Au nia noko haka hegeu ai a Tamau kia te Au.

“Tutu'u ake; kitatou boo i te kunga nei.

15

Ko Jesus te Kaubago maa'ogi

¹ “Ko Au te tino o te kaubago maa'ogi, ka ko Tamau tenaa te hakahua. ² Na ga'a o'oku e he'e

tau hua kago toghitoghi e Tamau. Ka na ga'a go tau hua kago kotikoti gosigosi e Ia, ka ke go hu'ai 'eha ai ona hua. ³ Koutou kua 'oti i te hai o ma'a i na haka hegeunga kua gea ai Au kia te koutou. ⁴ Tu'utaki mai kia te Au, ka kau noho igoto ia te koutou. E si'ai he ga'a vaen ke manga muna o tau hua, ka naakupu ki te tu'utaki ki te tino o te vaen. Koutou ma'u ka he'e 'aonga te tau hua, ka naakupu ki te tu'utaki koutou kia te Au.

⁵ “Ko Au te tino o te vaen, ka koutou ona ga'a. Nimaa iai he pegea e tu'utaki kia te Au, kae noho Au igoto ia te ia, koia kago tau hua o 'eha. Ka koutou nimaa haka 'ui ia te Au, koutou ka he'e tau hai'anga. ⁶ Nimaa iai he pegea he'e tu'utaki kia te Au, koia e noho pe te ga'a vaen tupe o maemae. Na ga'a vaen e konei na noho, manga haka putu o seu ki na ahi o bega. ⁷ Koutou nimaa tu'utaki kia te Au, kae noho aku haka hegeunga igoto ia te koutou, haka ene 'aki mai nia e siahahai kinai koutou, ka ke haiga'a kia te koutou. ⁸ Tenei te hai'anga e haka 'agi ai te mamagunga o Tamau, te tau hua koutou. Tenei ma'u te hai'anga ke haka 'agi ai koutou oku pegea haka ako maa'ogi.

⁹ “Ko Au ema'ine kia te koutou o noho pe Tamau e ma'ine kia te Au. Koutou noho 'aki iho itoku ma'ine. ¹⁰ Koutou poi mangangao ki aku haka hegeunga, koutou kago noho 'aki itoku ma'ine, o noho pe Au emaangao ki na haka hegeunga a Tamau, o noho ai i tona ma'ine. ¹¹ Ko Au e 'atigongo kia te koutou i te hai'anga nei, ka ke go noho ai i toku siasia kia te koutou,

ka ke hua'e'eha ai te sisia o'outou. ¹² *Tenei taku tagangonga, koutou he ma'ine 'aki atu, ke noho pe aku ma'ine 'anga kia te koutou. ¹³ E si'ai he pegea hua'eha te ma'ine, ke sigi itenei: Te pegea haiga'a te ma'ugi o'ona ki ana hemasi'inga. ¹⁴ Koutou aku hemasi'inga i te poi hai e koutou nia e haka hegeu ai Au kia te koutou. ¹⁵ Koutou ka he'e noko mate e Au oku guani, iteme'agaa te guani e he'e na'a eia nia manga hai etona hakahua, kae sui Au o mate ia te koutou aku hemasi'inga, iteme'agaa ko ba'i hai 'anga noko haka gongo ai Au kia Tamau, kua hogahoga e Au kia te koutou. ¹⁶ Koutou noko he'e ligo ia te Au, ka ko Au te noko ligo e Au ia te koutou, o tuku ke boo ke tauhua. Na hua e hai ke go noho goa, ka ke go haiga'a ai e Tamau kia te koutou, nia kago haka ene 'aki ai koutou kia te Ia itoku ingoa. ¹⁷ Tenei taku tagangonga: Koutou he ma'ine 'aki atu.

¹⁸ "Nimaa go noko gotoa'a na pegea o gago nei kia te koutou, go noko maanatu atu ko kigatou noko mataa gotoa'a kia te Au. ¹⁹ Koutou poi na pegea o gago nei, ko kigatou kua ma'ine kia te koutou ke noho pe agatou ma'ine 'anga ki ogatou pegea. Ka koutou na ligo e Au ke haka maabae mai i na pegea o gago nei, tenei te hai 'anga kago gotoa'a ai na pegea o gago nei kia te koutou. ²⁰ *Maanatu giu atu ki taku gea 'anga kua hai kia te koutou: E si'ai he guani ke hua'eha o sigi itona hakahua. Kogaa na noho noko hai songo e kigatou ia te Au, kago hai songo ma'u

* **15:12** 15.12 Jn 13.34; 15.17; 1 Jn 3.23; 2 Jn 1.5. * **15:20** 15.20 Mt 10.24; Lk 6.40; Jn 13.16.

e kigatou ia te koutou. Ka poi mangangao kigatou ki aku akonga, ko kigatou kago mangangao ma'u ki autou akonga. ²¹ Ko kigatou kago konei na haka toto'o kia te koutou, i te ghaghi i toku ingoa, iteme'agaa e he'e na'a e kigatou ia te Ia noko haka to'o mai ia te Au. ²² Ko Au poi he'e a'u o haka hegeu kia te kigatou, ko kigatou e he'e saga ini 'oosongo. Ka na 'aso nei, ko kigatou e he'e 'aonga te huu ai ogatou 'oosongo. ²³ Koai e gotoa'a kia te Au, e gotoa'a ma'u kia Tamau. ²⁴ Poi he'e hai e Au ni hai 'anga he'e 'aonga te hai eni pegea i 'ago ia te kigatou, ko kigatou e he'e saga ini 'oosongo. Ka ko kigatou kua hiina'i ki na hai 'anga haka ohokia noko hai e Au, ka manga gotoa'a kia te kimaaua ngatahi ma Tamau. ²⁵ *Ka te hai 'anga nei manga hai ke haka maa'ogi ai nia na 'oti i te kanukanu ki agatou tagangonga: 'Ko kigatou manga muna o gotoa'a kia te Au.'

²⁶ "Te 'aabaki o te Spirit Tapu, e hai kaugo haka to'o mai 'ia mai a Tamau. Ko Ia te Spirit Tapu o te maa'ogi e hai kego a'u ia Tamau ke noko 'atigongo ia te Au. ²⁷ Ka koutou ma'u e hai kego noko he 'atigongo 'aki ia te Au, iteme'agaa koutou noko haka pata kia te Au mai taku haka tu'u hai hekau 'anga."

16

¹ "Ko Au e 'atigongo kia te koutou i na hai 'anga nei, ke hai ia te koutou kego noka tautou hetoki iho. ² Koutou kago pagepage e kigatou ki haho i na Hage hai paaunga. E maa'ogi na

* 15:25 15.25 Ps 35.19; 69.4.

'aso ka a'u kago taa ai eni pegea ia te koutou, kae tegeu'aake te hekau gaoi kia te 'Aitu. ³ Kago hai ekigatou na hai'anga konei na noho, iteme'agaa kua he'e na'a ekigatou ia Tamau, o he'e na'a ma'u ia te Au. ⁴ Ko Au e'atigongo kia te koutou ina hai'anga nei, ka nimaa ina 'aso go hetae mai ai, kago maanatu giu ai koutou ki taku haka kuu manaba kia te koutou nei. Ko Au noko he'e 'atigongo kia te koutou i te hai'anga nei i tetatou haka tu'u'anga, iteme'agaa ko Au manga koi haka pata kia te koutou.

Na hekau a te Spirit Tapu

⁵ “Ka te gholoba nei, ko Au e hano kia te Ia noko haka to'o mai ia te Au. Ka koi he'e hakaanu he pegea ia te koutou kia te Au, ‘Ko Koe e hano ki hea?’ ⁶ Koutou manga 'agogoha, iteme'agaa ko Au kua 'atigongo kia te koutou ina hai'anga nei. ⁷ Ka ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Taku hano'anga nei te hai'anga gaoi kia te koutou, iteme'agaa ko Au nimaa he'e hano, te Spirit Tapu ka he'e a'u kia te koutou. Ka nimaa hano Au, e hai kau go haka to'o mai ia te Spirit kia te koutou. ⁸ Te 'aso kago a'u ai te Spirit Tapu, e hai ke go haka'agi e Ia na pegea o gago nei esaga ina 'oosongo, kago haka'agi ma'u e Ia esaga kite haka tinogaoi, ma te haka aba a te 'Aitu. ⁹ E haka'agi e Ia ko kigatou esaga ina 'oosongo, iteme'agaa ko pegea kua he'e too kia te Au. ¹⁰ E haka'agi e Ia ko kigatou esaga kite haka tinogaoi, iteme'agaa ko Au e hano kia Tamau, ka koutou kago he'e hai ke noko hiina'i kia te Au. ¹¹ E haka'agi e Ia ko kigatou e saga ki te

haka aba 'anga, iteme'agaa te hakahua o gago nei kua 'oti i te haka aba.

¹² “E'eha hai'anga koi toe kau gea ai kia te koutou, ka kitai haingata'a te na'a e koutou ina 'aso nei. ¹³ Ka na 'aso kago a'u ai te Spirit Tapu o te maa'ogi, kago hutiaki e Ia ia te koutou ki ba'i hai'anga maa'ogi. Kago he'e gea ima'ana ni paaunga, kae hai ke go manga 'atigongo inia e haka gongo ai. Kago 'atigongo ma'u kia te koutou, i nia koi he'e hetae mai. ¹⁴ Te Spirit Tapu kago hai ia te Au o mamagunga, iteme'agaa kago to'o mai e Ia nia e gea ai Au o 'atigongo ai kia te koutou. ¹⁵ Ko ba'i hai'anga a Tamau na hai'anga a'aku. Tenei te hai'anga e hai atu ai Au, te Spirit Tapu e hai ke go to'o mai na hai'anga gea ai Au o 'atigongo ai kia te koutou.

Te haka gongo songo ma te siasia

¹⁶ “Ehai ke mi'i taunga gogoa, kae he'e hiina'i koutou kia te Au. Ka nimaa go mi'i taunga gogoa hoki, kae hiina'i giu koutou kia te Au.”

¹⁷ Kogaa iona pegea hakaako noko hegeu o haiake, “Niaa te gaataki e Ia, ‘Ehai ke mi'i taunga gogoa, koutou kago he'e hiina'i kia te Au, ka nimaa go mi'i taungagogoa hoki, kae hiina'i giu koutou kia te Au,’ kae hai mai ma'u, ‘Iteme'agaa ko Au e hano kia Tamau?’ ” ¹⁸ Ko kigatou noko manga he haka anuanu'aki, “Niaa te gaataki e Ia: ‘Ehai ke mi'i taunga gogoa?’ E he'e na'a e kitatou po nia te gea kinai.”

¹⁹ Noko na'a e Jesus, ko kigatou noko siahahai ke haka anu'aki kia te Ia ite hai'anga nei, ma te hai atu Ia kia te kigatou, “'Ai koutou

e haka anuanu'aki po tehea te gaataki o taku haiatu'anga, 'Ka mi'i taungagogoa kae he'e hiina'i koutou kia te Au, ka nimaa go mi'i taungagogoa hoki, kae hiina'i giu koutou kia te Au?' ²⁰ Ko Au egea maa'ogi kia te koutou: Koutou kago tatangi mate magegepe ina 'aso kago noko sisia ai na pegea o gago nei. Koutou kago 'agogoha, ka autou 'agogoha'anga e hai ke go taka hugi o noko sisia.

²¹ "Te hahine nimaa guea, koia ka haka gongo songo, iteme'agaa e hetae tena 'aso mamae, ka nimaa haka haa ma'ana he tama 'iti'iti, te hahine ka he'e maanatu ki tena haka gongo songo'anga, iteme'agaa koia e siasia i te tama 'iti'iti kua haka haa ki gago nei.

²² E konei na noho ma'u a koutou: Na 'aso nei outou 'aso haka gongo songo, kae hai kau go ina hoki kia te koutou. Koutou e hai ke go sisia, kago si'ai he pegea to'o 'aatea 'autou sisia'anga.

²³ Te 'aona, koutou kago he'e haka ene ai kia te Au i he hai'anga. Ko Au egea maa'ogi kia te koutou: Ko Tamau e hai ke go haiga'a kia te koutou nia kago haka ene ai koutou itoku ingoa. ²⁴ A'u ano hetae mai ki na 'aso nei, koutou koi he'e haka ene'aki i he me'a itoku ingoa, kae haka ene'aki atu o ga'u e koutou, ka kego hua'eha ai te sisia o 'outou.

²⁵ "Masi'igoa ko Au manga gea kia te koutou ina haka mee'inga ka na 'aso ka a'u, ko Au kago he'e gea ina haka mee'inga kia te koutou, kae hai kau go 'atigongo haka maahoga kia te koutou ia Tamau. ²⁶ Nimaa go hetae mai te 'aona, koutou ogo haka ene'aki atu i toku ingoa. Ko Au

e he'e haiatu ehai kaugo noko haka ene kia Tamau mo'outou. ²⁷ Si'ai, ka ko Tamau e ma'ine kia te koutou, iteme'agaa koutou kua ma'ine kia te Au, ma te too ma'u koutou ko Au noko a'u mai a te 'Aitu. ²⁸ Ko Au noko a'u mai a Tamau, o a'u ki gago nei, ka na 'aso nei e hano ai Au i gago nei, o hoki kia Tamau."

²⁹ Ma te hai atu na pegea haka ako o Jesus, "Na 'aso nei ko Koe manga gea haka maahoga kia te kimatou, he'e gea ini haka mee'inga. ³⁰ Kua 'oti ite na'a ekimatou, ko Koe e na'a gaoui ba'i hai'anga, ia te Koe e he'e tegeu'a ke haka anu he pegea kia te Koe. Te hai'anga nei kua hai ia te kimatou o too ai, ko Koe noko a'u mai a te 'Aitu."

³¹ Ma te haka tau atu a Jesus, "Koutou te'io too nei kia te Au. ³² Ka na 'aso noko hai ke a'u, kua hetae mai, kago maseuseu ai koutou o taki boo ki outou manaha, kae ti'aki e koutou ia te Au, o noho launatasi. Ka ko Au kago he'e pau o launatasi, ia Tamau manga haka pata kia te Au.

³³ "Ko Au e 'atigongo kia te koutou i na hai'anga nei, ka kego ga'u ai e koutou te goto maagie ia te Au. Ko gago nei ehai kego ga'u ai e koutou te haka gongo songo, ka koutou pipiki hinan-gago atu, na'e ko Au kua 'oti i te sepu i gago nei."

17

Ko Jesus noko taakunga ia te Ia

¹ Nimaa 'oti ite gea a Jesus ina hai'anga nei, ko Ia na ina haka tu'u kite gangi o taakunga o haiake, "Tamau, te 'aso kua hetae mai. Haka e'eha mai ia tou Hosa, ka ke go haka e'eha ai

e tou Hosa ia te Koe. ² Ite me'agaa kua tuku kinai e Koe na hu'ai taganga ke hakahua iba'i pegea, ma te kego haiga'a e Ia te ma'ugi noho goa ki na pegea kua haiga'a e Koe kia te Ia. ³ Tenei te ma'ugi noho goa, e hai kigatou na'a 'ia ko Koe launatasi te 'Aitu maa'ogi, ma Jesus Christ noko haka to'o mai e Koe. ⁴ Kua haka'agi e Au tou mamagunga i te kege nei, i te kua hai e Au o 'oti na hekau noko tuku e Koe kau a'u o hai 'ia. ⁵ Ka te 'aso nei, Tamau, haka e'eha mai ia te Au i 'ago ia te Koe i te mamagunga noko hai haka pigi e Au kia te Koe, 'io mugi te haka tu'u sanga o na henua.

Te taakunga a Jesus i ona pegea haka ako

⁶ "Kua haka'agi e Au ia te Koe ki na pegea na sa'u e Koe igago nei o haiga'a kia te Au. Ko kigatou nei ou pegea, ka na haiga'a e Koe ia te kigatou kia te Au. Ko kigatou kua mangangao ki au haka hegeunga. ⁷ Na 'aso nei kua na'a e kigatou ko ba'i hai'anga noko haiga'a e Koe kia te Au noko boo mai mai a te Koe. ⁸ Kua 'oti i te haiga'a e Au kia te kigatou na haka hegeunga noko haiga'a e Koe kia te Au, o too kinai kigatou. Kua na'a maa'ogi e kigatou ko Au noko a'u ia te Koe, ma te too kigatou ko Au noko haka to'o mai e Koe. ⁹ Ko Au e taakunga ia te kigatou. Ko Au e he'e taakunga i na pegea o gago nei, ka ko Au manga taakunga ia te kigatou kua 'oti i te haiga'a e Koe kia te Au, ite me'agaa ko kigatou ou pegea. ¹⁰ Ko ba'i me'a hai a'aku, au me'a, ka ko ba'i me'a a'au, aku me'a. Te mamagunga e a'u kia te Au, e agatu'u ia te kigatou. ¹¹ Ko Au ka he'e noko noho i gago nei, ka ko kigatou te hai ke noko

noho 'aki i gago nei, ka ko Au e hinatu kia te Koe. Tamau, ko Koe e Tapu, pipiki iho ia te kigatou ke magu kina taganga o tou ingoa, te ingoa na haiga'a e Koe kia te Au. Hai mai ia te kigatou ke hepiitaki ke noho pe kitaaua e hepiitaki. ¹² *Na 'aso e haka pata ai Au kia te kigatou, ege'o e Au ia te kigatou itou ingoa noko haiga'a kia te Au. Esi'ai he launatasi ia te kigatou kua hano 'aatea, ka manga te pegea noko haka pau kego he'e kitea, ke haka maa'ogi ai na Kanukanu Tapu.

¹³ “Ko Au e hai kau hinatu kia te Koe ina 'aso nei, kae gea Au ina hai'anga nei, ina 'aso koi noho ai Au igago nei, ka ke hua'eha ai toku siasia ina uso ogatou. ¹⁴ Kua haiga'a e Au kia te kigatou au haka hegeunga, ma te gotoa'a ai na pegea o gago nei kia te kigatou, iteme'agaa ko kigatou e he'e na pegea o gago nei, o noho pe Au e he'e te pegea o gago nei. ¹⁵ Ko Au e he'e taakunga kia te Koe ke to'o 'aatea ia te kigatou i gago nei, ka ke manga pipiki e Koe ia te kigatou kia Satan. ¹⁶ Ko kigatou e he'e na pegea o gago nei, o noho pe Au e he'e te pegea o gago nei. ¹⁷ Haa tapu mai ia te kigatou i te maa'ogi. Tenei te maa'ogi: Na haka hegeunga a'au. ¹⁸ E haka to'o e Au ia te kigatou ki gago nei, o noho pe te haka to'o mai'anga e Koe ia te Au ki gago nei. ¹⁹ Ko Au noko haa tapu ia te Au kia te Koe, i te ghaghinga ia te kigatou, ka kigatou ma'u ke tapuaki maa'ogi.

Ko Jesus noko taakunga i ba'i pegea kua too kia te Ia

* **17:12** 17.12 Ps 41.9; Jn 13.18.

²⁰ “Ko Au e he'e manga taakunga ia te kigatou nei soko, ka ko Au e taakunga ma'u ina pegea kago too kia te Au i agatou 'atigongo'anga. ²¹ Tamau, ko Au e taakunga ke hai ia te kigatou ke hepiitaki, ke noho pe Koe e noho igoto ia te Au, kae noho Au igoto ia te Koe. Ko kigatou ma'u ke noho 'aki haka pigi kia te kitaaua, ka ke go too ai na pegea o gago nei, ko Au noko haka to'o mai e Koe. ²² Kua haiga'a e Au kia te kigatou te mamagunga noko 'aumai e Koe kia te Au, ke hai ia te kigatou ke hepiitaki, ke noho pe kitaaua e hepiitaki. ²³ Ko Au e noho igoto ia te kigatou, ka ko Koe e noho igoto ia te Au. Ke hai ia te kigatou ke pau o he tu'utaki 'aki gaoui, ka ke go na'a ai ena pegea o gago nei, ko Koe te noko haka to'o mai ia te Au, ka ko Koe ma'u e ma'ine kia te kigatou, o noho pe au ma'ine'anga kia te Au.

²⁴ “Tamau, ko Au e siahai ki na pegea kua haiga'a e Koe kia te Au nei, ke haka pata kia te Au i te kunga e noho ai Au, ma te kigatou hiina'i kite mamagunga noko haiga'a e Koe kia te Au, iteme'agaa ko Koe noko ma'ine kia te Au, 'io mugi te haka tu'u sanga o na henua.

²⁵ “Tamau, ko Koe e tinogaoui. Masi'igoa na pegea o gago nei e he'e na'a e kigatou ia te Koe, kae na'a e Au ia te Koe, ka kua na'a e kigatou nei, ko Koe te noko haka to'o mai ia te Au. ²⁶ Kua hai e Au o na'a e kigatou ia te Koe. E hai kau noko konei na hai 'ia, ka ke go noho ai te ma'ine e hai e Koe kia te Au i ogatou uso, ka kau go noho ma'u ai i ogatou uso.”

18

Te 'osohia o Jesus

(Matthew 26.47-56; Mark 14.43-50; Luke 22.47-53)

¹ Te 'aso na'otiai te taakunga a Jesus, ko Ia ma ona pegea haka ako noko gaakau ite abaga i Kidron, noko iai te 'ugu olives itegaa pa'asi. Ko Jesus ma ona pegea haka ako noko boo kite kunga nei.

² Ka ko Judas noko haka soko eia a Jesus, noko na'a ma'u eia te kungaa, iteme'agaa noko 'eha 'aso haka putu kinai a Jesus ma ona pegea haka ako. ³ Ko Judas na hano kite kungaa, noko hutiaiki eia te tu'uganga solodia mai Rome, ma na ge'o sanga o te Hage Tapu noko haka to'o ena hakahua ona Priest ma na Pharisee. Ko kigatou noko to'o agatou peba mana iha, ma agatou me'a taa pegea.

⁴ Ko Jesus noko na'a e Ia ba'i hai'anga hai ke hetae kia te Ia, ko Ia na tu'uti atu o haka anu kia te kigatou, "Koai te sasaga e koutou?"

⁵ Ko kigatou noko haka tau atu, "Ko Jesus mai Nazareth."

Mate hai atu a Jesus, "Tenei Au." (Ka ko Judas e haka soko eia a Jesus, noko manga tu'u haka pigi kia te kigatou.) ⁶ Te 'aso na hai atu ai a Jesus, "Tenei Au," ko kigatou na he sogomugi'aki, ma te hetoki ki te kege.

⁷ Ma te haka anu hoki kinai a Jesus o hai atu, "Koai te sasaga e koutou?"

Ma te hai atu kigatou, "Ko Jesus mai Nazareth."

⁸ Ma te hai atu a Jesus, "Kua hogahoga e Au kia te koutou, tenei Au. Nimaa ko Au te sasaga

e koutou, tuku atu na pegea nei ke boo.” ⁹ Ko Jesus noko konei ana gea, ka ke haka maa'ogi ai ana gea 'anga:

“Tamau, kua he'e ti'aki e Au he launatasi i na pegea noko haiga'a e Koe kia te Au.”

¹⁰ Ka ko Simon Peter noko hai tena kiba taa pegea, na sa'u ake eia o haka iho ki te guani o te hakahua o na priest, ma te sabi ai te taginga mau i o'ona. (Te ingoa o te guani nei ko Malchus.)

¹¹ *Mate haiatu a Jesus kia Peter, “Tuku hoki iho tau kiba kitona tanga, na'e e hai kau binu'ia te kapu o te haka gongo songo noko haiga'a e Tamau kia te Au.”

¹² Te tu'uganga ona solodia, ma tegatou tugi tau'a, ma na ge'o sanga o te Hage Tapu, na he'osohi kia Jesus o gii ekigatou ia te Ia. ¹³ O mataa kakabe ia te Ia kia Annas, te tamana hungabai o Caiaphas, te hakahua o na priest i te ghapu na. ¹⁴ *Tenei a Caiaphas na puge ki na Jew, “E gaoi ke tuku e koutou he launatasi tangata ke mate ki te 'apitanga o pegea.”

*Te mataa haka si'ai 'anga e Peter ia Jesus
(Matthew 26.69-70; Mark 14.66-68; Luke 22.55-57)*

¹⁵ Ko Simon Peter ma tegaa pegea haka ako noko tata'o tu'a ia Jesus, ka tegaa pegea haka ako noko he na'a 'aki mate te hakahua o na priest, na tata'o ia Jesus ki goto i te gotomaga'e i te mu'a o te hage o te hakahua o na priest. ¹⁶ Ka ko Peter noko manga hitagi ake i te agaa. Tegaa pegea haka ako

* **18:11** 18.11 Mt 26.39; Mk 14.36; Lk 22.42. * **18:14** 18.14 Jn 11.49,50.

noko he na'a 'aki ma te hakahua o na priest, noko hoki iho o gea ki te hahine noko ge'o i te agaa, o kakabe ia Peter ki goto.

¹⁷ Te hahine i te agaa na hai atu kia Peter, "'Ai ko koe e he'e te launatasi i na pegea haka ako o te tangata nei?"

Ma te haka tau atu a Peter, "Si'ai, ko au he'e te pegea o 'Ona."

¹⁸ Na guani ma na solodia o te Hage Tapu, noko tutu'u mugheghi i te ahi noko hai o he mumugu 'aki ai i te noko gogohi. Ko Peter noko ma tu'u haka pigi kia te kigatou o mumugu.

Te hakahua o na priest noko haka anu kia Jesus (Matthew 26.59-66; Mark 14.55-64; Luke 22.66-71)

¹⁹ Te gholoba na, noko haka anu ai a Annas, te hakahua o na priest, kia Jesus ina noho o na pegea haka ako ma na akonga a'ana.

²⁰ Mate haka tau atu a Jesus, "Ko Au noko manga gea haka 'agi'agi ki ba'i pegea o gago nei. Ko ba'i 'aso ko Au noko manga ako ina Hage haipaaunga mate Hage Tapu, gua kunga nei noko manga haka putu kinai a Jew. Ko Au noko he'e gea huu ini hai'anga.

²¹ Tehea te hai'anga e haka anu ai koe kia te Au? Haka anu atu ki na pegea noko ta'a haka gongo kia te Au. Na'e ena'a gaoui e kigatou nia noko gea ai Au."

²² Te gholoba na konei na gea ai a Jesus, noko iai te launatasi i na solodia o te Hage Tapu noko ma hitaiaki kia te Ia, noko paa eia na mata o Jesus i te 'agohi gima, kae hai atu, "'Ai e konaa au haka tau ki te hakahua o na priest?"

²³ Ma te haka tau a Jesus kia te Ia o hai atu, “Nimaa gea Au ihe hai'anga maase'i, hoga-hoga ake nia te maase'i. Ka nimaa tinoga'oi taku gea 'anga, 'eaa gaa e husu ai e koe ia te Au?”

²⁴ Ma te haka to'o e Annas ia Jesus kia Caiaphas, te hakahua o na priest, ka noko manga koi noho ai na giitanga.

Ko Peter noko haka si'ai hoki eia a Jesus

(Matthew 26.71-75; Mark 14.69-72; Luke 22.58-62)

²⁵ Ko Peter noko manga koi tu'u o mumugu, ma te haka anu 'aki giu kigatou kia te ia o hai atu, “'Eaa? E maa'ogi ko koe e he'e te launatasi i ona pegea haka ako?”

Ka na haka si'ai ma'u eia o hai atu, “Si'ai, ko au he'e te pegea o 'Ona.”

²⁶ Te launatasi ina guani ote hakahua o na priest, te 'atima'ogi ote tangata noko sabi e Peter te taginga, noko haka anu atu kia Peter, “'Eaa? 'Ai ko au noko he'e ina kia te koe manga haka pata kia te Ia ite kunga eiai na olive?”

²⁷ Ma te haka si'ai haka hoki ma'u e Peter, ka te gholoba na e tangi ai te paolo.

Ko Jesus noko tu'u 'ago ia Pilate

(Matthew 27.1-2,11-14; Mark 15.1-5; Luke 23.1-5)

²⁸ Mate kakabe ena hakahua o na Jew ia Jesus ite hage o Caiaphas, o boo kite hu'ai hage ga'oi o Pilate, te hu'ai hakahua mai Rome. Nimaa ite mahoata pipilu, na Jew na he'e he uguhi kite hage hu'ai ga'oi ite noko siaha-hai ke pipiki ia tekigatou ke ma'a kiagatou

paaunga, ka kigatou go 'aonga te kai i te kainga o te Passover. ²⁹ Nima a sopoiho a Pilate kia te kigatou, o haka anu atu kinai, "Niaa te 'atigongo haka makau ai e koutou te tangata nei?"

³⁰ Ma te haka tau a kigatou o hai atu, "Te pegea nei poi he'e hai hai 'anga maase'i, ma he'e haiga'a e kimatou ia te Ia kia te koe."

³¹ Ma te hai atu a Pilate kia te kigatou, "Kakabe soko atu e koutou ia te Ia o haka aba haka papata ki autou tagangonga."

Ma te haka tau atu na Jew, "E he'e 'aonga te haka pau e kimatou he pegea ke mate." ³² *Te hai 'anga nei noko hai o haka maa'ogiai na gea 'anga a Jesus, noko haka maahoga ai e Ia, poe hai ke go kohea ana mate.

³³ Ko Pilate na ugu hoki ki goto i tona hu'ai hage gaoui, o pogo 'aki iho ia Jesus, o haka anuanu kia te Ia o hai atu, "Tenaa Koe te Hakahua o na Jew?"

³⁴ Ma te haka anu atu kinai a Jesus, "Manga au haka gaatanga o konaa au haka anu kia te Au, poe iai he pegea 'atigongo kia te koe ia te Au?"

³⁵ Ma te haka tau atu a Pilate, "'Ai e tegeu'a ake Koe koau te Jew? Ou pegea ma outou hakahua na priest te haiga'a e kigatou ia te Koe kia te au. Niaa te noko hai e Koe?"

³⁶ Ko Jesus noko hai atu, "Te Hakahua 'anga a'aku, ehe'e te hai 'anga o gago nei. Poi te hai 'anga o gago nei, oku guani kua haka hetata'i o susugi na Jew ke noka tegatou he 'osohi kia te Au, ka taku Hakahua 'anga te hai 'anga mai te kunga 'aatea."

* **18:32** 18.32 Jn 3.14; 12.32.

³⁷ Ma te hai atu a Pilate kia Jesus, “Ko Koe te Hakahua?”

Ma te haka tau kinai a Jesus o hai atu, “Manga gaoui te hai mai'anga koe ko Au te Hakahua. E maa'ogi tenei te hai'anga na haka haa ai Au igago nei. Tenei ma'u te tugi o taku a'u kigago nei kau 'atigongo i te maa'ogi. Ko ba'i pegea i te pa'asi o te maa'ogi e haka gongo kia te Au.”

³⁸ Ma te haka anu atu a Pilate, “'Ai niaa te maa'ogi?”

Kae tohuhio a Pilate ki na Jew o hai atu kia te kigatou, “E he'e kite eau he hai'anga maase'i kia te Ia. ³⁹ Eiai te hai'anga eta'anga hai eau kia te koutou ina 'aso o te Passover: Ta'a haka tausuu ai eau he launatasi pegea kago-hia kia te koutou, ka koutou esiahahai kau haka tausuu'ia kia te koutou te Hakahua o na Jew?”

⁴⁰ Ko kigatou na nengege giu atu kia Pilate, “Si'ai e he'e te tangata nei, ka ko Barabbas!” Ka ko Barabas te tangata haka tauseke.

19

Ko Jesus na haka pau ke mate

(Matthew 27.15-31; Mark 15.6-20; Luke 23.13-25)

¹ Ko Pilate na kakabe iho eia ia Jesus o tuku o kogu. ² Ma te higi ena solodia te ha'u kraon i na kaubago hotohoto, o haka eke ki te 'ugu, kae haa ake e kigatou ia te Ia i te ake uga tetenga. ³ Ko kigatou noko he hokihoki saki te boo ake kia te Ia o hai atu, “Ke ma'ugi goa te hakahua o na Jew!” Kae paa e kigatou na mata o'ona.

⁴ Ko Pilate noko hoki iho ma'u o hai atu ki na Jew, "Hiina'i mai, e hai kau kakabe iho 'ia ia Jesus kia te koutou, ke na'a e koutou, e si'ai he hai 'anga maase'i kau kite 'ia kia te Ia." ⁵ Nimaa hinaiho a Jesus ki haho, kua tango e Ia te kaubago hotohoto o hai ai tena ha'u kraon, kae ake ite ake uga tetenga, mate haiatu a Pilate kia te kigatou, "Hiina'i mai, tenei te tangata!"

⁶ Te 'aso na hiina'i ai na hakahua o na Priest, ma na pegea hai hekau ogatou kia Jesus, ko kigatou na ngengege atu, "Taa atu kite kros, taa atu ki te kros!"

Ka na haiatu a Pilate kia te kigatou, "Kakabe atu e koutou o taa ia te Ia ki te kros, e he'e kite eau he hai 'anga maase'i kia te Ia."

⁷ Mate hakatau na Jew kia te ia o haiatu, "Ko kimatou e hai ta'amatou tagangonga. Ehaka papata kite tagangonga nei, ko Ia e hai ke mate, iteme'agaa e hai ake, ko Ia te Hosa o te 'Aitu."

⁸ Te 'aso na haka gongo ai a Pilate ki tegatou konei na gegea 'anga, koia na hu'ai matakua i.

⁹ Ma te hoki kigoto i tena hage, o haka anu kia Jesus o hai atu, "Tehea te kunga noko a'u ai Koe?" Ka ko Jesus noko he'e muna kinai. ¹⁰ Ma te hai atu a Pilate, "Ko Koe e he'e siahai ke gea kia te au? 'Ai e he'e na'a e Koe ia te au e hai taganga te tuku ia te Koe ke tausuu, po ke taa ia te Koe ki te kros?"

¹¹ Ma te haka tau kinai a Jesus o hai atu, "Ko koe e he'e hai taganga ke sigi ia te Au ite poi he'e haiga'a kia te koe mai te gangi. Tenei te hai 'anga e hua'eha ai te 'oosongo o te pegea kua haiga'a eia ia te Au kia te koe."

¹² Ma te haka tu'u i te gholoba na, ko Pilate noko hailobo ke tuku ia Jesus ke tausu'u, ka na Jew noko manga ngengege atu kia te ia, "Nimaa tuku e koe te tangata nei o tausu'u, kokoe he'e te hemasi'inga a Caesar. Koai e hai ake te hakahua, e gea haka makau kia Caesar."

¹³ Te gholoba na hakagongo ai a Pilate ki na ngengege'anga nei, koia na kakabe iho eia a Jesus, o noho i te noohonga haka aba pegea, te kunga noko ingoa te 'Atinga Hatu. Noko mate i te hegeunga a Hebrew te Gabbatha. ¹⁴ Te 'ao na, te 'aso haka ngaague ai ki te Passover.

Nimaa i te 'ao 'aatea, ko Pilate na hai atu ki na Jew, "Tenei te Hakahua o 'outou."

¹⁵ Ka ko kigatou noko ngengege atu, "Kakabe 'aatea atu! Kakabe 'aatea atu! Taa atu ia te Ia ki te kros!"

Ma te hai atu a Pilate kia te kigatou, "'Ai e hai kau taa 'ia te hakahua o 'outou?"

Ma te haka tau na hakahua o na Priest o hai atu, "E si'ai ma'u mo'omatou he hakahua, ka manga ko Caesar."

Te taa 'anga a Jesus ki te kros

(Matthew 27.32-44; Mark 15.21-32; Luke 23.26-43)

¹⁶ Ma te haiga'a e Pilate ia Jesus kia te kigatou, ke taa ki te kros. Na solodia na he'osohi kia Jesus o kakabe ia te Ia. ¹⁷ Ko Jesus noko 'amo tena kros, o hano kite kunga noko mate "Te kunga o na Puso'ugu", noko mate i te hegeunga a Hebrew: ko Golgotha. ¹⁸ Tena te kunga na taa ai e kigatou ia Jesus ki te kros. Noko taa haka pigi e kigatou

te toka gua pegea kia te Ia. Noko taki tuku i gua pa'asi, kae noho uso ai a Jesus.

¹⁹ Ko Pilate noko hai tena kanukanu'anga o tuku i'agunga ia Jesus. Konei na me'a noko kanukanu,

“Ko Jesus mai Nazareth, te Hakahua o na Jew.”

²⁰ Noko 'eha Jew na haka sahe ekigatou te haka 'igonga nei, iteme'agaa te kunga noko taa ai a Jesus kite kros, noko hitaiaki kite hu'ai manaha. Te haka 'igonga nei noko kanukanu ite hegeunga a Hebrew, mate hegeunga a Rome, mate hegeunga a Greece. ²¹ Na hakahua o na Priest noko hai atu kia Pilate, “Noka te kanukanu, ‘Te Hakahua o na Jew,’ ka manga kanukanu, ‘Te tangata nei e hai ake, ko Ia te Hakahua o na Jew.’”

²² Ko Pilate na haka tau kinai o hai atu, “Nia kua kanukanu eau, kua pau au o kanukanu.”

²³ Te 'aso nataa ai ena solodia ia Jesus kite kros, na hai ekigatou ona ake o tuhatuha o toka haa ona pa'asi, o taki hai ekigatou, kae toe tona ake ki goto. Te ake nei noko he'e tau agaa lapuinga ke tu'utakiai, noko gaganga ite me'a e tasi, haka tu'u iho mai 'agunga o hetae iho ki tona potu 'oti ki gago.

²⁴ *Ko kigatou na hai ake, “Kitatou noka te lagi-lagi 'ia, ka kitatou manga ligo 'ia i te babage 'anga i na daes ke kite ai po koai e hai ke hai mo'ona.”

Te hai 'anga nei noko hai o haka maa'ogi ai na Kanukanu Tapu, noko hai ake:

“E hai kigatou go tuhatuha 'ia oku ake, kae tuku toku ake ki goto ke babage kinai.”

* **19:24** 19.24 Ps 22.18.

Ka na konei na hai ena solodia.

²⁵ Ko te tinana o Jesus, ma te taina o te tinana, ma Mary te uguugu o Clopas, ma Mary mai Magdala, noko manga tutu'u haka hitaiaki kite kros.

²⁶ Te gholoba na ina 'atu ai a Jesus kia te tinana manga i te kungaa, ma te pegea haka ako noko ma'ine kinai Ia manga hitaiaki kinai, ko Ia na hai atu kia te tinana, "Ta'ahine, tenaa tau tama."

²⁷ Kae hai atu kite pegea haka ako, "Tena tou tinana." Hakatu'u i te gholoba na, te pegea haka ako nei na kakabe eia a Mary kitona manaha.

Te mate 'anga a Jesus

(Matthew 27.45-56; Mark 15.33-41; Luke 23.44-49)

²⁸ *Mugi ina hai'anga nei, ko Jesus noko na'a e Ia ko ba'i hai'anga kua hai o 'oti, ka ke haka maa'ogi na Kanukanu Tapu, ko Ia noko hai atu, "Ko Au e sia binu." ²⁹ Noko iai te hu'ai poati noko i te kungaa, noko honu ina waeni e maga. Na gogomi ai e kigatou te momo laoa maguu i te waeni nei o tuku ki te ga'akau hisop o tuku ake ki te ngutu o Jesus. ³⁰ Te 'aso na binu ai e Jesus te waeni nei, ko Ia na hai ake, "Kua 'oti." Kae mou te 'ugu o haiga'a te ma'ugi o'ona kae mate.

Te bego 'anga te kaokao o Jesus

³¹ Te 'ao na, te 'aso haka ngaague, iteme'agaa tegaa 'ao, te 'Ao Oki oki. Te 'ao na te 'Ao Oki oki o te Passover. Tenei te hai'anga noko he'e siaha-hai ai na Jew ke noko noho ai na tino o na pegea

* **19:28** 19.28 Ps 69.21; 22.15.

nei i na kros i te 'Ao Oki oki, ma te haka ene 'aki kigatou kia Pilate, ke tohitohi ogatou ba'e ke mamate ghali ai, ka ke sa'u iho ogatou tino. ³² Ma te boomai na solodia o tohitohi na ba'e o gua pegea noko taa haka pigi kia Jesus. Noko mataa tohitohi na ba'e o tegaa, kae mugi o tohitohi na ba'e o tegaa. ³³ Nimaa te gholoba na boo atu ai kigatou kia Jesus ma te kite e kigatou kua 'oti i te mate, ma te he'e tohitohi e kigatou gua ba'e. ³⁴ Ka noko iai te launatasi i na solodia na bego eia te kaokao o Jesus i te tao. O singa iho ai na toto ma na bai. ³⁵ Te tangata noko ina kinai, koia te noko 'atigongo nei. Ka ana 'atigongo 'anga nei e maa'ogi, ma te hogahoga eia koutou go too ma'u kinai. ³⁶ *Na hai 'anga nei noko hai o haka maa'ogi ai na Kanukanu Tapu: "Kago si'ai he launatasi i na ibi o'ona ke totohi." ³⁷ *Ma te noho ma'u ki tegaa Kanukanu Tapu noko hai ake: "E hai kigatou go hiina'i ki te launatasi pegea kua bego e kigatou."

Te tanu 'anga ia Jesus

(Matthew 27.57-61; Mark 15.42-47; Luke 23.50-56)

³⁸ Mugi a Joseph mai Arimathea, o haka ene kia Pilate i te tino o Jesus. Ko Joseph te pegea haka ako o Jesus, ka noko manga hai huu, iteme'agaa koia noko matakou ki na Jew. Nimaa tuku e Pilate, ma te hano ia o to'o te tino o Jesus. ³⁹ *Ko Joseph noko boo ma Nicodemus,

* **19:36** 19.36 Ex 12.46; Num 9.12; Ps 34.20. * **19:37** 19.37 Zech 12.10; Rev 1.7. * **19:39** 19.39 Jn 3.1,2.

te tangata noko hano kia Jesus ite poo. Ko Nicodemus noko to'o mai eia na bai tutuu gaoui noko haka higo higo ina 'myrrh' ma na 'aloe', noko hu'ai 'eha na me'a nei. ⁴⁰ Gua taangata nei na to'o e kigaaua te tino o Jesus, o penapena i na laoa susugu, kae tuku kinai na me'a tutuu gaoui. Noko konei na hai na hesuinga a Jew ki na tanu pegea mamate 'anga. ⁴¹ Te kunga noko taa ai ia Jesus kite kros, noko iai te 'umanga. Te 'umanga nei noko iai te takotonga ho'ou, manga koi he'e tanu ai he pegea. ⁴² Ite me'agaa te 'ao haka ngaague o Jew, ka tenaa te takotonga noko hitaiaki, ma te tanu ai e kigaaua ia Jesus.

20

Te takotonga gaabaki

(Matthew 28.1-8; Mark 16.1-8; Luke 24.1-12)

¹ Te mahoata pipilu o te 'ao mu'a ona 'aona, te gholoba noko manga koi poo'ugiai, ko Mary mai Magdala na hano kite takotonga, ma te ina kite hatu kua hugi 'aatea i te takotonga. ² Ma te tege hoki o hano kia Simon Peter, ma tegaa pegea haka ako noko ma'ine kinai a Jesus, o hai atu kia te kigaaua, "Kua to'o 'aatea e kigatou te Hakahua i te takotonga, kae he'e na'a e kitatou po tehea te kunga e tuku ai e kigatou ia te Ia!"

³ Ma te boo a Peter ma tegaa pegea haka ako kite takotonga. ⁴ Ko kigaaua noko ma he'agiko, ka tegaa pegea haka ako na tege o sigi ia Peter, o mataa tatae kite takotonga. ⁵ Koia noko hao'o o ina 'atu ki na laoa susugu noko penapena ai, ka koia noko he'e hano ki goto. ⁶ Ka ko Simon

Peter na mugi mai ia te ia, o hetae mai o hano kigoto i te takotonga. Koia noko ina ki na laoa susugu noko penapena ai manga koi noho. ⁷ Ka te mi'i laoa noko peguai te 'ugu o Jesus, noko he'e haka pigi ki na laoa susugu, ka noko pegu o hai to'ona kunga. ⁸ Ka tegaa pegea haka ako noko mataa hetae ki te takotonga, na hano ma'u kigoto. Koia na ina kinai o too kinai. ⁹ Ko kigaaua noko manga koi he'e na'a e kigaaua na Kanukanu Tapu noko hai ake:

“Ko Ia e hai ke go ma'ugi hokimai i te mate.”

*Ko Jesus na haka 'agi kia Mary mai Magdala
(Matthew 28.9-10; Mark 16.9-11)*

¹⁰ Ma te giu gua pegea haka ako ki gu'o gaaua manaha. ¹¹ Ka ko Mary noko manga tu'u i te taha o te takotonga o manga tangi, aano hao'o o ina kigoto i te takotonga. ¹² Ma te ina ki te toka gua ensel noko ake i na me'a susugu, o ma noho 'aki i te kunga noko tuku ai te tino o Jesus, noho tegaa i hongaa 'ugu, kae noho tegaa i na mugi ba'e.

¹³ Ko kigaaua noko haka anu atu kia Mary, “Ta'ahine, tehea te hai'anga manga tangi ai koe?”

Ma te hai atu a Mary, “Kua to'o e kigatou toku Hakahua, kae he'e na'a eau po tehea te kunga kua tuku ai e kigatou ia te Ia.” ¹⁴ Nimaa konei na gea a Mary kae taka hugi, ma te ina kia Jesus manga tu'u i te kungaa, ka noko he'e na'a eia, ko Jesus.

¹⁵ Ma te hai atu a Jesus kia Mary, “Ta'ahine, tehea te hai'anga manga tangi ai koe? Koai te manga sasaga ai koe?”

Ka na tegeu'aake a Mary te ge'o sanga o te 'umanga, ma te hai atu kia te ia, "Hakahua, ni-maa kua to'o 'aatea e koe ia te Ia, hogahoga mai po tehea te kunga kua tuku ai e koe, ka kau hano o to'o 'ia."

¹⁶ Nimaa hai atu a Jesus kia te ia, "Mary."

Ma te taka hugi a Mary o hai atu i te hegeunga a Hebrew, "Rabboni!" e haka gaataki: Ako.

¹⁷ Hai atu a Jesus kia Mary, "Noka te 'oso kia te Au, na'e ko Au koi he'e hoki kia Tamau, ka manga hinatu kitoku 'api, o 'atigongo kia te kigatou, ko Au e hoki kia Tamau, te Tamana o'outou ma'u, kitoku 'Aitu, te 'Aitu o'outou ma'u."

¹⁸ Ko Mary mai Magdala na hoki ki na pegea haka ako ma te gongo nei, koia kua ina kite Hakahua, ma te kua gea kia te Ia ina hai'anga nei.

Ko Jesus noko haka'agitino kiona pegea haka ako

(Matthew 28.16-20; Mark 16.14-18; Luke 24.36-49)

¹⁹ Nimaa ite ahiahi o te 'ao mu'a o na 'aona, te gholoba na haka putu ai na pegea haka ako kite hage, noko titingi e kigatou te aga o ma'u, ite noko matataku ki na Jew, ka na hinake a Jesus o tu'u 'ago ia te kigatou o hai atu, "Te goto maagie kia te koutou!" ²⁰ Mugi i te konei ana gea 'anga kae haka 'agi na gima ma te kaokao kia te kigatou. Na pegea haka ako na hu'ai sisia i te 'aso na hiina'i ai kigatou ki te Hakahua.

²¹ Ma te hai haka hoki atu a Jesus, "Te goto maagie kia te koutou. Manga noho pe te

haka to'o mai 'anga e Tamau ia te Au, kae konei na haka to'o e Au ia te koutou.”²² Te gholoba na konei ana gea ai, kae manaba atu Ia kia te kigatou, kae hai atu, “Ke ga'u e koutou te Spirit Tapu.”²³ *Nimaa go haka noka e koutou ni 'oosongo mo'o ni pegea, kago haka noka maa'ogi kia te kigatou. Ka nimaa go he'e haka noka e koutou ni 'oosongo mo'o ni pegea, kago he'e haka noka maa'ogi kia te kigatou.”

Ko Jesus na haka 'agitino kia Thomas

²⁴ Ko Thomas, noko mate te Maasanga, te lau-natasi ina pegea haka ako, noko he'e haka pata kina pegea haka ako ite 'aso na hano kinai a Jesus.²⁵ Nimaa 'atigongo kinai kogaa pegea haka ako, ko kigatou kua hiina'i kite Hakahua, ka koia noko hai atu, “Naakupu kite ina au kina paba maka ina gima, mate tuku toku maninia gima kina paba maka ina hugu hatu'ugi, ma te tuku toku gima ki te kaokao, ko au ka he'e 'aonga taku too kinai.”

²⁶ Nimaa sigi na 'ao, 'Ona pegea haka ako noko noho 'aki giu i te hage, ka ko Thomas noko ma noho haka pata kia te kigatou. Masi'igoa na aga noko titingi o ma'u, ka ko Jesus na hinake o tu'u 'ago ia te kigatou o hai atu, “Te goto maagie kia te koutou!”²⁷ Kae hai atu kia Thomas, “Tuku mai tou mania gima ki oku kunga nei, ma te ina mai ki gu'oku gima, kae hohoga mai tou gima o tuku ki toku kaokao. Noka te haka mi'i me'a tou sano, kae too mai kia te Au.”

* **20:23** 20.23 Mt 16.19; 18.18.

²⁸ Ma te hai atu a Thomas kia te Ia, “Toku Hakahua ma toku 'Aitu!”

²⁹ Ma te hai atu a Jesus kia te ia, “Ko koe e too kia te Au, iteme'agaa ko koe kua ina kia te Au. Te hakagaoui ki na pegea he'e hiina'i kia te Au, ka manga too kia te Au.”

³⁰ Ko Jesus noko 'eha ma'u kogaa haka 'igonga haka ohokia noko hai e Ia i'ago iona pegea haka ako, e he'e kanukanu kite buka nei. ³¹ Ka konei na hai'anga kua kanukanu, ke na'a ai e koutou, ko Jesus te 'Agiki Taga'ia, te Hosa o te 'Aitu, ka nimaa too kinai koutou, ka hai ai e koutou te ma'ugi i tona ingoa.

21

Ko Jesus na haka'agitino hoki ki ona pegea haka ako

¹ Nimaa sigi na 'aso, ko Jesus noko sopo ki ona pegea haka ako ite gano i Galilee, e mate ma'u ko Taeberias. Noko konei na haka 'agi tino kinai:

² Ko Simon Peter, ma Thomas, noko mate te Maasanga, ma Nathaniel mai Cana i Galilee, ma gua hosa o Zebedee, ma gua gaa pegea haka ako, noko manga haka pata 'aki. ³ *Ma te hai atu a Peter kia te kigatou, “E hai kau hano o tautai.”

Ma te hai atu kigatou, “E hai kimatou tata'o ia te koe.” Ma te boo iho kigatou o sosopo ki te baka, ka te poo na ko kigatou na si'ai ma'agatou ni kaui.

⁴ Nimaa i te mahoata, ko Jesus noko manga tu'u i te 'one, ka noko he'e na'a ena pegea haka ako, ko Jesus.

* **21:3** 21.3 Lk 5.5.

⁵ Ko Jesus noko ngege iho kia te kigatou, “Aku hemasi'inga, e hai ma'autou ni kaui?”

Ko kigatou noko haka tau ake kia te Ia, “Si'ai.”

⁶ *Ko Ia na ngege iho kia te kigatou, “Tupe iho te bugho ki te pa'asi maui o te baka, ka ke hai ai ma'autou ni kaui.” Nimaa tupe e kigatou te bugho ki te pa'asi maui o te baka, na he'e 'ao'ao ki te huhuti ake e kigatou te bugho, iteme'agaa noko hu'ai 'eha kaui.

⁷ Ma te hai atu te pegea haka ako noko ma'ine kinai a Jesus kia Peter, “Te Hakahua tenei.” Te 'aso na haka gongo ai a Simon Peter kia te ia noko hai atu, “Te Hakahua tenei”, koia na mago hoki iona ake, iteme'agaa na 'ui'ui kae hai hekau, o 'utu ki te moana. ⁸ Ka kogaa pegea haka ako noko mugi ake i te baka, o huhuti ake e kigatou te bugho noko honu i na kaui, iteme'agaa ko kigatou noko he'e mama'o ki 'agunga, noko manga gimanga kumi tona mama'o'anga. ⁹ Te 'aso na boo ake ai kigatou ki 'agunga, ko kigatou na hi-ina'i ki te ahi manga kaa gagahu manga heketi ai na kaui, ma na bred.

¹⁰ Ma te hai atu a Jesus kia te kigatou, “To'o mai ni me'a i na kaui e hai ho'ou e koutou.”

¹¹ Ma te sopo a Simon Peter ki te baka o tata ake eia ki 'agunga te bugho kua honu i na kaui, noko mata te gau ma te mata gima tuma'a e togu (153). Masi'igoa noko konei na 'eha, ka te bugho noko he'e motumotu. ¹² Ma te hai atu a Jesus kia te kigatou, “Boomai o kai.” Ka noko si'ai he pegea haka ako ke toka manaba ke haka anu kia te Ia, “Ko Koe koai?” i te na'oti i te na'a

* 21:6 21.6 Lk 5.6.

e kigatou, te Hakahua tenei. ¹³ Ma te 'a'u a Jesus o sa'u ake na bred o 'abange kia te kigatou, ma te 'abange ma'u kinai na kaui. ¹⁴ Tenei te haka 'agi haka togu o Jesus ki ona pegea haka ako, i tena ma'ugi hokimai 'anga i te mate.

Te to'o hokimai 'anga e Jesus ia Peter

¹⁵ Te 'aso na 'oti ai tegatou kai 'anga, ko Jesus na hai atu kia Simon Peter, "Simon, te Hosa o John, ko koe e ma'ine maa'ogi kia te Au o sigi i te ma'ine o na pegea nei?"

Hai atu a Peter kia Jesus, "'Oo, Hakahua e na'a e Koe, koau e ma'ine kia te Koe."

Mate hai atu a Jesus, "Ge'o atu aku punua sipisipi."

¹⁶ Ma te gea hoki atu a Jesus, "Simon, te hosa o John, ko koe e ma'ine maa'ogi kia te Au?"

Hai atu a Peter kia Jesus, "'Oo, Hakahua, e na'a e Koe koau e ma'ine kia te Koe."

Mate hai atu a Jesus, "Ge'o atu aku sipisipi."

¹⁷ Nimaa gea haka togu a Jesus o hai atu kia Peter, "Simon, te hosa o John, ko koe e ma'ine kia te Au?"

Ko Peter na hakagongo songo ite noko gea haka togu kinai a Jesus, "Ko koe e ma'ine kia te Au?" Mate hai atu ia kia Jesus, "Hakahua, manga na'a e Koe ba'i hai 'anga. E na'a e Koe, koau e ma'ine kia te Koe."

Mate hai atu a Jesus kia Peter, "Ge'o atu aku sipisipi. ¹⁸ Ko Au e gea maa'ogi kia te koe: Ou 'aso noko tamatama ai, ko koe noko manga haamago ia te koe kae hano kina kunga siahai koe ke hano kinai. Ka tou 'aso tauiku, ko koe e hai ke go hohoga ou gima kae haamago eni pegea 'aatea

ia te koe, ma te kauaki ia te koe kini kunga he'e siahai koe ke hano kinai.” ¹⁹ Ko Jesus noko konei ana gea, ke haka 'agi ai poe hai ke go kohea na mate a Peter, ke haka ma'u 'agunga ai ia te 'Aitu. Kae hai atu a Jesus kia Peter, “Tata'o mai ia te Au.”

²⁰ *Ma te keu iho a Peter o ina 'atu ki te pegea haka ako e ma'ine kinai a Jesus, manga mugi mai ia te kigaaua. Tenei te pegea noko loghoni kia Jesus, ite 'aso noko hai ai te kai tapu, mate hai atu, “Hakahua, koai te hai ke go haka soko ia te Koe?” ²¹ Te 'aso na ina 'atu ai a Peter kia te ia, mate hai atu kia Jesus, “Hakahua, ka 'eaa te tangata nei?”

²² Hai atu a Jesus kia Peter, “Poi siahai Au kia te ia ke noko ma'ugi ke noho ano hetae ki toku 'aso hokimai, e he'e tau hai 'anga kia te koe, ko koe e hai ke tata'o ia te Au.” ²³ Te gea 'anga nei na hohoga i na pegea sogi o haiake, “Te pegea haka ako nei kago he'e mate.” Ka ko Jesus noko he'e hai mai, koia kago he'e mate. Ka ko Ia noko manga hai mai, “Poi siahai Au kia te ia ke noko ma'ugi, ke noho ano hetae ki toku 'aso hoki mai, e he'e tau hai 'anga kia te koe.”

²⁴ Tenei te pegea haka ako e hogahoga eia na hai 'anga nei, mate kanukanu eia. Ena'a e kimatou ana 'atigongo 'anga nei e maa'ogi.

²⁵ Noko 'eha ma'u kogaa hai 'anga hai e Jesus, ka poi kanukanu ngatahi ba'i hai 'anga, e hai taku maanatu, he'e po ko te kege nei kaatoa, kago he'e tau kunga ke pipiki ai na buka, i te poi kanukanu ngatahi kinai.

* **21:20** 21.20 Jn 13.25.

Rennell-Bellona
Rennell-Bellona: Rennell-Bellona (Bible)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Rennell-Bellona)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

56fe8b8d-4e49-55e8-b787-0bd9871af3ae